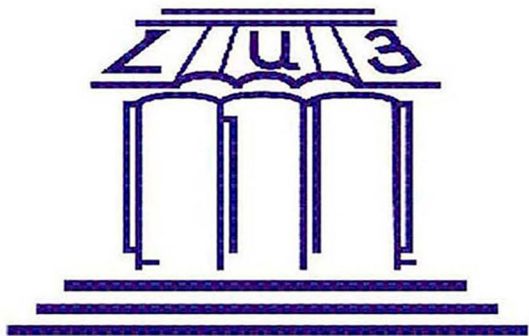

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆ ՅԵՎ ԿՆՆՅԱՂԸ ԿՈՆԽՈԶՆԵՐՈՒՄ

ՅԼ. ՈՂՇՈՒՏԻՆ

ԿՈՆԽՈԶՍՅՈՒՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

● ● ● ՅԵՎ ● ● ●

ՊԱՅՔԱՐԸ

ԿՐՈՆԻ

ԴԵՄ

●

215

0-36

ԽՅԼԹ ԺՈՂՈՎՐԴ. ԿՆՆՏՐՈՆ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ԻՌԱՅԿԱ

1931 թ.

ՌՈՍՏՐՎ-ԴՈՆ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՐԴ. ԿԵՆՏՐ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՌՈՍՏՈՎԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ՅԵՎ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

1. Ս. Անգրեյսով.—Սոցիալիստական շինարարության նոր եռագլը 6 4
2. Կարեյնյով.—Կուլակը կոլտոզի թշնամի 5 3
3. Գյուղատնտեսական կոմունայի կանոնադրություն 2 3
4. Սալոյից.—Պատասխան ընկեր կոլտոզնիկներին 5 3
5. Մ. Գիգոյան.—Կոլտոզների մասին 6 3
6. Վ. Իվանով.—Նոր եռագլում 5 3
7. Գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրություն 2 3
8. Կնաշ աշխատանքը կոլտոզում 8 3
9. Ս. Անգրեյսով.—Հյուս. Կովկ. գյուղատնտեսության սոցվերակա
աուցման խնդիրները 2 3
10. Կալեյն.—Ինչպես կազմակերպել և վարել կաթնատնտեսու
թյունը կոլտոզներում 8 3
11. Ս. Անգր.—Սոցիալիստական շինարարության գոտում 8 3
12. Հյուս. Կովկ. Սեբեր. ժեռախոտագործական միության դիմումը 3 3
13. ՀԿ(Բ)Կ Կենտկոմի աշխատանքը (ընկ. Վերոյիլովի ղեկավարումը) 15 3
14. Ա. Հովհաննիսյան.—Երեք մարտական փորձի (բանաստեղծու
թյուններ) 20 3
15. Հյուս. Կովկ. յերկրային 6 կուսկոնֆերենցիայի բանաձևերը 8 3
16. Զարգացրեք կենդանաբուծությունը կոլտոզներում 3 3
17. Տեգիպտացորենի կուլտուրան Հ. Կ. 6 3
18. Միկուլյա.—Դեպի նոր կինցաղը կոլտոզներում 5 3
19. Սկոմորոխով.—Պաշտպանեցեք անասուններին վարակումից 5 3
20. Գուզովսկի.—Առաջին ոգնություն հիվանդացած գյուղ. կեն
դաններին 6 3
21. Հնգամյակի յերբորդ տարվա շնորհիվ 16 3
22. Գյուղատնտեսական միասնական հարկը և դ. տ. սոց. վերա
կառուցումը 10 3
23. Յու. Յելնով.—Ինչպես կազմակերպել խոշոր կոլտոզի անտե
սությունը և նրա վարչությունը, 1-ին պրակ 8 3
24. Նույնը, 2-րդ պրակ 4 3
25. Նույնը 3-րդ պրակ 7 3
26. Ս. Դ. Բուսաևցյան.—Անասնաբուծական կոլտոզի և նրա
մասնակիցների կառավարումը 20 3
27. Ա. Մեմնադեհ.—Խորհրդների վերջնաբուծությունների հիմնական
խնդիրները 7 3
28. Խորհրդների վերջնաբուծությունների գործնական խնդիրները 3 3

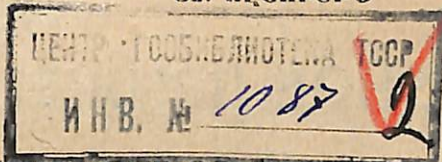
215
0-36

23 SEP 2009

ԿՈՒԼԽՈՂԱՅԻՆ ՅԵՎ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿՈԼԽՈՂՆԵՐՈՒՄ

830.392

ՅԵ. ՈՒՍՏՈՎԻՆ

ԿՈԼԽՈՂԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ
Յ Ե Վ
ՊԱՅՔԱՐԸ ԿՐՈՆԻ ԴԵՄ

02 SEP 2013

Е. ОЛЮТИН

КОЛХОЗНОЕ ДВИЖЕНИЕ И БОРЬБА С РЕЛИГИЕЙ

На армянском языке

48971.63

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР
МОСКВА 1931—VI РОСТОВ

Уполкрайлит № 2831. Ростов на Дону.

газ.-кн. тип. СККПО Ст.-ф. Б 6 125x176 Зак. № 2188. Тираж 2000

ՄԵԾ ԶԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԶԲՋԱՆԸ

Մեր յերկրում կատարվում է մեծ շինարարություն: Այդ շինարարությունը կատարվում է համաձայն կոմունիստական կուսակցության և խորհրդային իշխանության կողմից նախապես մտածված և մշակված հնգամյա ծրագրի, վորը, պարզության համար կոչվում է «հնգամյակ»:

Կառուցվում են նոր ֆաբրիկաներ և գործարաններ, ելեքտրակայաններ, յերկաթուղիներ: Բացվում են նորանոր հանքահորեր՝ քարածուխ, յերկաթ և պղինձ արդյունահանելու համար. պատրաստվում են մեծ քանակությամբ մեքենաներ, չուգուն և պողպատ:

Գյուղում ստեղծվում են մեքենա-տրակտորային կայաններ, կազմակերպվում են տրակտորային շարքեր, աճում են հազարավոր և տասնյակ հազարավոր կոլխոզներ, վորոնք միացնում են միլիոնավոր գյուղացիական տնտեսություններ:

Գյուղի վերակառուցումը՝ կոլեկտիվ տնտեսության հիման վրա, ընթանում է արագ քայլերով: Բազմաթիվ ույթներ անցել են համատարած կոլեկտիվացման: Ընդարձակվում է ցանքերի տարածությունը, բարձրանում է կոլեկտիվ տնտեսությունների բերքատվությունը:

Թեև զանգաղությունը, բայց և այնպես, փոխվում է գյուղական վողջ կենցաղը: Այլ կերպ են սկսում ապրել այն գյուղացիները, վորոնք միացել են կոլխոզներում: Յերկվա սեփականատերը, վորը հոգ եր տանում միայն իր

մասին և բոլորովին անտարբեր եր վերաբերվում ուրիշ ունեցվածքին, այսօր սկսում ե թանգ գնահատել իր կոլ-խոզի կամ կոմունայի համայնական գույքը: Խնչպիսի՜ հպարտությամբ և սիրով են խոսում կոլխոզնիկներն և կոմունարներն իրենց համայնական անասունի մասին, ցույց են տալիս հասարակական շինությունները, այցելուներ են բերում հասարակական ճաշարանները և մանկամսուրները ցույց տալու համար: Արտադրության նոր ձևերը ստեղծում են նոր մարդ: Այլ կերպ են սկսում վերաբերվել մարդիկ մեկը-մյուսին: Դեռ յերեկ նրանք թշնամաբանում ելին իրար հետ՝ լավ վարելահողի կամ ագարակի համար. իսկ այսօր նրանք միասին, ձեռք-ձեռքի տված և համերաշխությամբ աշխատում են համայնական դաշտում, համայնական կալում, համայնական աղորիքում:

Պարզ ե, սակայն, վոր այս բոլոր փոփոխությունները գյուղացու տնտեսության, կենցաղի և մտածելակերպի մեջ մի անգամից և մի ուրում չեն կատարվում. նրանք կատարվում են դանդաղորեն, աստիճանաբար և առաջանում են քաղաքի և գործարանային բանվորների անմիջական ազդեցությամբ: Քաղաքում պատրաստվում են գյուղին անհրաժեշտ գյուղատնտեսական մեքենաներ. քաղաքը ղեկավարում ե կուլտուր-քաղաքական աշխատանքը գյուղում. քաղաքն ոգնում ե կուլեկտիվացած գյուղին նյութական միջոցներով, մարդկային ուժով և գյուղատնտեսական գիտելիքներով:

25,000 լավագույն պրոլետարները գնացել են կոլխոզներն աշխատելու. ահա մեկն այն փայլուն որինակներից, վորը հաստատում ե քաղաքի աջակցության փաստը՝ կուլեկտիվացած գյուղին:

Քաղաքի աջակցությունը վայելող գյուղի սոցիալիստական վերակառուցումը չի հարկադրում միայն գյուղացու սեփականահիշական տնտեսությանը: Խախտվում են նաեմ հին կենցաղի այնպիսի «հաստատուն հիմքեր», վորպիսին են կրոնն յնվ հավատքը:

ԻՆՁԻ՝ ՎՐԱ ՅԵ ՀԵՆՎՈՒՄ ԿՐՈՆԸ Փ Յ Ո Ւ Ղ Ո Ւ Մ

Լենինն այսպես ե գրել կրոնի մասին.

«Կրոնը հոգևոր ճնշման տեսակներից մեկն ե, վորը միշտ և ամենուրեք ծանրանում ե ժողովրդական այն մասնաների ուսերին, վորոնք տնքում են ուրիշի համար աշխատելու, կարիքի և մեկուսացման ծանր բեռան տակ: Ծանադործվող դասակարգերի՝ շահագործողների դեմ պայքարելու անզորությունը նույնպես անխուսափելիորեն ստեղծում ե հավատ զեպի անդրշիրիմյան յերջանիկ կյանքը, ինչպես, որինակ, վայրենիների՝ բնության հետ կովելու անճարակությունը ծնեցնում ե հավատք զեպի աստվածները, սատանաները, հրաշքներն և այլն: Նրան, ով իր ամբողջ կյանքում աշխատում ե և կարիքի մեջ ե, կրոնը սովորեցնում ե հեղ և համբերատար լինել աշխարհային կյանքում, մխիթարելով նրան յերկնային պարգևի հույսով: Իսկ նրան, ով ապրում ե ուրիշի աշխատանքով, կրոնը սովորեցնում ե «բարեգործություն» անել յերկրային կյանքում, առաջարկելով նրան շատ հեշտ արդարացում՝ իր ամբողջ շահագործողական գոյության համար և ծախելով նրան յերկնային յերջանկության եժանադին տոմսակ: Կրոնը ժողովրդի հաշիշն ե: Կրոնը—դա հոգու այն ցածր վորակի ողին ե, վորի մեջ կապիտալի ճորտերը խեղդում են իրենց մարդկային կերպարանքը, իրենց քիչ-շատ մարդավայել կյանք ստեղծելու պահանջները» (Լենին. Հատոր VII, I մաս, էջ 48—52, հրատ. Պետհրատի):

Այս կարճ, բայց շատ բան ասող հատվածում Լենինը ցույց տվեց, թե վորտեղից են աճում կրոնի արմատները, ինչպիսի հյութերով են սնվում նրանք, ինչպիսի բուռն ե բարձրանում նրանց վրա:

Կրօնն արմատանում է կապիտալիստական հասարակութեան դասակարգային կառուցվածքում, այն հասարակակարգում, ուր մարդիկ բաժանված են ունեւորների և չքավորների, շահագործողների և շահագործվողների, ճնշվածների և ճնշվածների:

Նա սնվում է աճում է շնորհիվ աշխատավորութեան ճնշվածութեան, ստրկացման և անողնականութեան:

Ցարական Ռուսաստանը լայն չափով ոգտագործում էր կրօնը՝ աշխատավորութեան ստրկութեան մեջ պահելու համար: Հավատացյալներն ամենայն հեղութեամբ և համբերատարութեամբ տանում էին կյանքի այն ամեն տեսակ տանջանքները, վոր ստեղծում էր նրանց համար կալվածատերերի, չինովնիկների և գործարանատերերի իշխանութեանը: Ի վարձատրութեան յերկրային կյանքում հնազանդ և համբերատար լինելուն, տերտերներն իրենց «հոտին» անդրգերեզմանային կյանքի դրախտ էին խոստանում: Իսկ նրանք, ովքեր վոր ալեւ չէին կարող դիմանալ տանջանքներին և համբերութեանից դուրս գալով սկսում էին ըմբոստանալ, այդպիսիների գլխին յեկեղեցին անծքներ էր թափում, կամ թե փորձում էր վախեցնել դժոխքի «հավիտենական տանջանքների» սպառնալիքով: Կրօնն ոգնում էր ինքնակալութեանը, վորպեսզի վերջինս ավելի հեշտութեամբ կարողանա հպատակութեան մեջ պահել ամենահեռաւնաց բանվորներին և գյուղացիներին և այդպիսով ձգձգի հեղափոխութեան ժամը:

Մակայն սրանով չի սահմանափակվում կրօնի քաղաքական դերը. նրա «սուրբ որհնութեամբ» զինվորները պատերազմի ժամանակ ռազմադաշտն էին ուղարկվում, թափելու իրենց դասակարգային և աշխատանքի յեղբայրների աբյուսները. խաչի գրողակի տակ կոտորածներ էին կազմակերպվում, տարբեր ազգութեաններին պատկանող մարդիկ մեկը մյուսի դեմ էին լարվում, ամենաստոր սե-հարյուրակային սգիտացիա յեր մղվում:

Արեւմուտքում, գաղութային և կիսագաղութային յերկրներում կրօնը նույնպես ոգտագործվում է քաղաքական նպատակներով:

Արեւմտյան Յեվրոպայի և Ամերիկայի կապիտալիստները, սարսափելով խՍՀՄ-ի սոցիալիստական շինարարութեան խոշոր հաջողութեաններից՝ հալածանք սկսեցին մեր յերկրի դեմ. այդ նպատակով յուրահատուկ խորամանկութեամբ նրանք դիմեցին կրօնին: Հոռի պապի և մյուս կղերականների յեկեղեցիները խորհրդային Միութեան դեմ՝ կրում է գուտ քաղաքական բնույթ: Պապը և կաթոլիկ յեպիսկոպոսները շատ քիչ են մտածում «ուղղափառ յեկեղեցու պաշտպանութեան» մասին, վորին նրանք միշտ ատել են և վորի վրա նրանք միշտ նայել են՝ իբրեւ իրենց թշնամի մրցակցի: Լեհաստանում, կաթոլիկ քահանաների պահանջով, բռնի վաճվում էին հարյուրավոր ուղղափառ յեկեղեցիներ, քանդվում կամ կաթոլիկ յեկեղեցիներին էին վերածվում ուղղափառ մայր յեկեղեցիները. սակայն վոչ պապը և վոչ էլ նրա կարդինալներն ու յեպիսկոպոսները չէին ել մտածում բողոքել «կրօնական հալածանքի» դեմ:

Իս դեռ բավական չէ. ուղղափառ յեկեղեցու դեմ ուղղված այս բոլոր հալածանքները սկսվում էին հենց այժմյան պապի որհնութեամբ՝ հանձինս Լեհաստանում դառնվող նրա կարդինալի:

խորհրդային Միութեան դեմ ուղղված պապական արշավանքի որինակով՝ աշխատավորները մի ավելորդ անգամ ևս կարող են համոզվել, վոր յեկեղեցին միշտ հարուստներին է պաշտպանում, վոր նա ոգնում է կապիտալիստներին և կալվածատերերին՝ բանվորներին և չքավոր-միջակ գյուղացիներին ճնշելու գործում:

Ներկայումս մեր յերկիրն ապրում է կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու ժամանակաշրջանը: Արդեն բողոքում են նոր սոցիալիստական համայնքի ծիւրերը, բայց դեռ

Այն գյուղացին, վոր մասնը անհատական տնտեսությունն է վարում փոքր հողամասում, ստիպված է աշխատել հին ձևերով, պապենական գործիքներով. նա միշտ հնարավորությունն չի ունենա կիրառելու գյուղատնտեսական գիտության ցուցմունքները: Նման տնտեսությունը սովորաբար ունենում է մի ձի, վորը վոչ ամեն զեպքում կարողանում է հանել իր ծախսերը: Կարիք չկա նույնիսկ խոտելու համեմատաբար պարզ գյուղատնտեսական մեքենաներ ձեռք բերելու, ճիշտ ցանքսափոխության, հանքային պարարտանյութեր գործածելու մասին: Տնտեսությունը հանձնվում է բնության տարերային ուժերի տրամադրությանը:

Կուսակները նույնպես ամեն կերպ պաշտպանում, հովանավորում են հավատան առ աստված: Զբաղվորը և միջակն ինչքան շատ մեծ հույս դնեն աստծո ոգնության վրա, այնքան ավելի քիչ կդիմեն նրանք գլուղատնտեսական գործիքների և գլուղատնտեսի ոգնության, այնքան ավելի վատ

գլուխը մեջ կլինի նրանց տնտեսութիւնն և այնքան ա-
վելի շատ կախում կունենան կուլակից: Իսկ վերջինիս հենց
այդ ել պետք է—ուրիշի կարիքի վրա կառուցել իր բարո-
բաւթիւնը:

Բացի դրանից, գյուղում կրոնի արմատները հենվում
են նաև գյուղացիական միանձնյա տնտեսութեան յուրահա-
տուկ կացութեան վրա: Այն գյուղացին, վորն այսպիսի
տնտեսութիւն է վարում, նա մենակ է. կարիքի մեջ գտնվե-
լու դեպքում նա վոչ վոք չունի, վորպեսզի նրա ոգնութեա-
նը դիմի, նա չի հավատում վաղվան, նա սարսափով զգում
է իր անապահովութիւնը շուկայի «անակնկալութիւնների»
հանդեպ: Նա չունի այն ինքնավստահութիւնը, վորպիսին
ստեղծվում է կոլեկտիվին պատկանելու և իր դասակարգի
շահերը պաշտպանելու շնորհիւ: Իսկ կենսական դժվարու-
թիւնները միշտ ել ծնեցնում են հավատք դեպի աստված:

Իզուր չէ, վոր պրոլետարիատի հանճարեղ ուսուցիչ
Կարլ-Մարքսը կրոնն անվանել է «ճնշված արարածի հա-
ռաչանք», «անսիրտ աշխարհի հոգի»:

Յեթե հավատացող մարդը տանելի կյանք է վարում,
նա կամ բոլորովին չի աղոթում, կամ յեթե աղոթում է, այդ
անում է միայն ավելի շուտ ըստ սովորութեան, քան թե
կրոնական զգացմունքի խորութիւնից դրդված:

Սակայն, հենց վոր նրա կյանքը վատ է գնում, նա
ախ ու վախով և հառաչանք քաշելով իսկույն յեկեղեցուն
է դիմում:

Այդպես ել կենսական դժվարութիւնների ծանր բե-
ռան տակ ճգնված անհատական—գյուղացին դիմում է «ա-
մենափրկիչ» կրոնին, ոգնութեան է կանչում հրաշքին, ըս-
կըսում է ջերմեռանդութեամբ աղոթել, հույս ունենալով, վոր
աղոթքի միջոցով կազատվի չքավորութիւնից և տառա-
պանքներից:

ԿՈԼԽՈՋՈՒՆ ԿՏԱՆԲԸ—ՀԱՐՎԱԾ Ե ԿՐՈՆԻՆ

Բոլորովին այլ դրութեան մեջ է գտնվում այն գյուղա-
ցին, վորը կոլխոզուսն է: Ամենից առաջ նա ավելի
քիչ կախում ունի բնութեան յերևույթներից: Վոչ թե մե-
նակ, այլ միասին, դրա վրա ավելացրած նաև պետութեան
և իր դաշնակից՝ բանվոր դասակարգի աջակցութիւնը, կոլ-
խոզում գտնվող գյուղացին կառուցում է իր տնտեսութիւ-
նը արտադրական և տեխնիկական ավելի բարձր հիմունք-
ների վրա: Նա կարողանում է ավելի լրիվ և ճիշտ ոգտա-
գործել կոլխոզում համայնացված ձեյերի քաշող ուժը, ավե-
լի մեծ ոգուտներ ստանալ ինվենտարից, ձեռք բերել աստի-
ճանաբար բարդ կալսող մեքենաներ, տրիքերներ, կատա-
րելագործված գութաններ և տրակտորներ, մի խոսքով
այն ամենը՝ ինչ աղատում է տնտեսութիւնը բնութեան ու-
ժերի դաժան իշխանութիւնից: Կոլխոզնիկներն ավելի հեշ-
տութեամբ են կարողանում վարել իրենց տնտեսութիւնը
գյուղատնտեսի ցուցմունքների համաձայն: Նրանք ավելի
շատ ազատ ժամանակ կունենան սովորելու, ուսումնասիրելու
բնութեան յերևույթները, վորոնք մի ժամանակ անհասկա-
նալի եյին: Նրանք աստիճանաբար ձեռք են բերում մի նոր
հավատք—հավատք դեպի իրենց սեփական ուժը, դեպի
մարդկային ուժը: Արդեն այնքան ել սարսափելի չեն յերե-
վում աստվածը և նրա բոլոր սրբերը, յերբ գիտութիւնը
բաց է անում բնութեան գաղտնիքները, յերբ ցանքսերի
հսկա տարածութիւնը հնարավորութիւն է ընձեռնում ճիշտ
ցանքսափութիւն կատարելու, յերբ ծանոթանում են գյու-
ղատնտեսութեան խոշոր մեքենաների բարդ, «աստվածային»
կառուցվածքին, վորոնք (մեքենաները) շինված են հասարակ
մահկանացույի ձեռքով: Ինչքան ել խորը թաղված լինեն

կրոնական զգացումներն, այնուամենայնիվ նրանց վերաբերմամբ կասկածներ են ծնում:

Կոլեկտիվացած գյուղի և կոլխոզնիկների կյանքն ել բոլորովին ուրիշ և դառնում: Կոլեկտիվացումն արմատախիլ և անում կապիտալիզմի մնացորդները գյուղում: Կուլակութունը վորպես դասակարգ դառնում և վոչնչացման ճանապարհին:

Կոլխոզում գյուղացին ազատվում և ուրիշի համար աշխատելուց: Ծնշող, հալածող կարիքից, կուլակի ստրկացնող ճիրաններում տառաջող տգետ ու խավարամիտ գյուղացուց և վոչ մի հետք չի մնում կոլխոզում: Կրոնի տակից դուրս և պրծնում նրա դասակարգային հիմքը:

Մեքենաներ գործադրելու և ձիու քաշող ուժը, աշխատանքը ճիշտ ու լրիվ ոգտագործելու շնորհիվ ստացվող լավ բերքը, հարևանների հետ կոնկուրենցիայի բացակայութունը, պլանաչափ ապրանքափոխանակութունը քաղաքի հետ և սրա հետևանքով շուկայի «պատահականություններ» վերացումը լավացնում են կոլխոզը մտած գյուղացու կյանքը:

Իսկ գյուղացին ինչքան լավ ապրի, այնքան ավելի քիչ կարիք կզգա կրոնին:

Ահա քե ինչու անասվածությունն ավելի նպաստվոր հող կգցնի կոլխոզներում, քան քե անհասակամ ճնեխություններում: Երբ քե ինչու մեկ ասում ենք, վոր կոլխոզներում րությունը ունի հաջողություն և հասցնում կրոնին:

Մի շարք վայրերից տեղեկություններ են ստացվում, վոր կոլխոզների և կոմունաների ազգաբնակչութունը փակում և յեկեղեցիներն ու աղոթատները և ոգտագործում նրանց ոգտավետ նպատակների համար:

Յեկեղեցիների փակումը կատարվում և կոլխոզնիկների մեծամասնության վորոշումով, հենց այն ազգաբնակչության պահանջով, վորին սպասարկում և փակվելու յենթակա յեկեղեցին: Միայն այս դեպքում և, վոր խորհրդային իշխա-

նության որդանները վավերացնում և թույլատրում են յեկեղեցիների փակումը: Յեղի են դեպքեր, յերբ Միության Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեն չի թույլատրել յեկեղեցիների փակումը: Այս հանգամանքը նույնիսկ յերբեմն դժգոսություն և առաջ բերել ազգաբնակչության չհավատացող մասի մեջ՝ կրոնի հանդիպ ավելորդ տեղ փափկանկատություն և մեղմություն ցույց տալու համար: Ահա քե ինչու Արևմտյան Յեվրոպայի կապիտալիստների և կղերականների բամբասանքները, վոր իրր թե մեղանում բոլոր յեկեղեցիները փակվում են ազգաբնակչության կամքին հակառակ, չի կարելի բացատրել վոչ այլ ինչով, յեթե վոչ Խ. Միության հանդեպ ունեցած իրենց կույր ատելությամբ:

Ծիշտ և, յեղի են դեպքեր, յերբ գյուղական չափանց տաքարյուն վարչական պաշտոնյաները փորձել են տեղ-տեղ փակել (իսկ տեղ-տեղ արդեն փակել են) յեկեղեցին միայն վարչական հրամանով, առանց հաշվի առնելու բնակիչների մեծամասնության ցանկությունը: Այս շեղումներն ու սխալներն իր ժամանակին ստացան հարկ յեղած հակահարված՝ խորհրդային և կուսակցական ղեկավար որդանների կողմից և աղոթատների փակման վերաբերյալ բոլոր կարգադրությունները վերացվեցին:

Մնացած բոլոր դեպքերում, վորոնք զգալի մեծամասնություն են կազմում, յեկեղեցու փակումը պահանջել և կոլխոզնիկների այն հիմնական մասան, վորը համոզվել և կրոնի անպետքության և ֆրասակարության մեջ: Ծիշտ և, նախ քան յեկեղեցիների փակումը, կուսակցականները, կոմյերիտականները և Մարտնչող Անաստվածների Միության կազմակերպությունները նախադատարաստական լայն կամպանիա յեն մղում, սակայն այս կամպանիան կրում և գուտ պրոպագանդային և բացատրական բնույթ և նպատակ ունի համոզելու հավատացյալներին և ապացուցելու նրանց՝ կրոնի և յեկեղեցու անպետքությունը:

Հսկայական նշանակութիւն ունի այն խնդիրը, թե ինչպես պետք է ոգտադործվի փակվելիք յեկեղեցին: Նախկին յեկեղեցիներում և աղոթատներում ամենից հաճախ կազմակերպվում են ակումբներ, դպրոցներ, խրճիթ-ընթերցարաններ, սերմազտիչ կայաններ, սերմի պահեստարաններ և եկեղեցականներ: Իսկ մի քանի կոլխոզներում յեկեղեցիները փակվում են համարյա աննկատելի կերպով: Շատ յեկեղեցիներ, մասնավորապէս ինչ կոլխոզներում, վաղուց արդեն կորցրել են իրենց ծխականներին: այսպիսի յեկեղեցիները փակելու իսկի կարիք եւ չի յեղել, նրանք իրենք-իրենց են «փակվել»:

Կոլխոզիկները և կոմունարների անաստվածութիւնը չի անդադրաւում միայն յեկեղեցիների փակման վրա. կոլխոզիկները դուրս են շարժւում իրենց խրճիթներից սրբանկարները, հրաժարվում են կրօնական տոներ տոնելուց, չեն վազում կրօնական ծեսեր կատարելու հետեից: Մի քանի վայրերում դադարում են տոնելուց նոյնիսկ այնպիսի տոներ, ինչպիսին են, որինակ, ծնունդը և գատիկը: Մի շարք դեպքերում կոլխոզիկները ծննդի փոխարեն կազմակերպել են աշխատանքի, կուլտուրայի և այլ տոներ, վորոնք զգալի արդյունքներ են տվել:

Ահա նկարագրութիւն այսպիսի մի տոնի, վորը կազմակերպվել է Բորոդինի կոլխոզում (Իվանովո-Վոդնեսենսկու մարզ): Այս կոլխոզի խրճիթ-ընթերցարանը յեկեղեցիներ, փակելու համար ուժեղ կամպանիա ծավալեց: Այս հողի վրա նախապես յեռուն աշխատանքներ եյին կատարվել և զարմանալի չե, վոր կամպանիան հաջողութեամբ պսակվեց: Ազգաբնակչութեան մեծամասնութիւնն արտահայտվեց հոգուս յեկեղեցիների փակման: Հետևանքն այն յեղավ, վոր յերեք յեկեղեցուց յերկուսը փակվեցին: Սակայն ձեականութեան համար չփակվեցին, այլ ոգտադործվեցին հարմար նպատակների համար. մեկում սարքվեց կոլխոզի մեքենայական աղո-

րիքը, վորն արդեն աշխատում է, իսկ մյուսում բացվեց սոցիալիստական կուլտուրայի տուն, վորն ունի բաժականաչափ մեծ սրահներ, գրադարան, խմբակային պարապմունքների համար սենյակներ, կինո և ռադիո:

Յեկեղեցիների փակման և նրանցում աղորիք և սոցիալիստական կուլտուրայի տուն բանալու առթիւ դեկտեմբերի 25, 26 և 27-ին (ծննդի որեր) Բորոդինում անցկացվեց սոցկուլտուրայի մասսայական տոն: Դեկտեմբերի 25-ի վաղ առավոտյանից Բորոդինի բոլոր տները զարդարված էյին կարմիր դրոշակներով. փողոցում իշխում էր տոնական տրամադրութիւն: Ահագին հեռու գտնվող շրջակա գյուղերից բազմաթիւ պատգամավորներ յեկան: Խրճիթ-ընթերցարանի մոտ, կեսօրին հավաքվեց մոտ յերկու հազար մարդ: Բացվեց կարճատև միտինգ, վորից հետո հավաքվողները կանոնավոր շարքերով և հեղափոխական յերգեր յերգելով անցան գյուղի միջով: Յերկու հազար չքավորներ և միջակներ, վորոնք հավաքվել էյին բոլոր ռայոններից, մեծ խանդավառութեամբ և լիակատար համերաշխութեամբ ցույց կազմակերպեցին՝ յեկեղեցիների փակման և սոցիալիստական կուլտուրայի տոնի առթիւ:

Յեւ վոր ամենից ուրախալին է, հավաքվողների վոչ պակաս՝ քան մի քառորդ մասը կազմում էյին կանայք:

Անկրօն կենցաղը ստեղծվում է նաև Կաշիր-Սեմինկովի Կալինինի անվան կոլխոզում: «Կոմունայի կառուցումը—գրում է Մոսկվայի թերթերից մեկը—ահագին ազդեցութիւն թողեց իր անդամների վրա: Առաջներում անհատական տընտեսութիւնը իսկում էր գյուղական ընտանիքի ամբողջ ժամանակն առանց ֆնացորդի: Սակայն այժմ կոմունարները կարողանում են բոլոր տնտեսական գործերը զուլի բերել չափված և կանոնավորված բանվորական որում: Իսկ ֆնացած ժամանակն ուղեն-չուղեն պիտի ոգտադործեն թե անձնական և թե ընտանեկան գործերի համար:

Ահա հենց սա յե յեղեկ կուլտուրայի հիմնական խթաններին մեկը: Կոմունան խորտակելի հարված հասցրեց կրոնին: Յեկեղեցու ծուխը հոգս ցնդեց:

Նախանցյալ տարի կոմունարները միաձայն վորոշեցին. «Պատիկը չտոնել, կուլիչ և պասիկա որհնել չտալ, տերտեր չհրավիրել»:

Կոլխոզիկները կյանքի պայմանների լավացումն ահա այսպիսի ազդեցություն է թողնում կրոնի հանդեպ ունեցած իրենց վերաբերմունքի վրա:

Կոլխոզի կյանքը յերբեմն այն աստիճան է փոխում գյուղացուն, վոր վերջինիս սկսում է ծիծաղելի թվալ այն ամենը, ինչին նա կուրորեն և առանց տարակուսանքի հավատում եր՝ նախ քան կոլխոզ մտնելը: Կոլխոզիկն ընդմիջալ կորվում է կրոնից, նա գնում է դեպի անաստվածությունը՝ առանց հետ նայելու. սին և ունայն հավատն առ աստված առաջ է բերում նրա մեջ լուի ներդաժիտ կատակ:

Կենտրոնական թերթերից մեկն այսպես է նկարագրում կրոնից հեռացումը Կլիմովշչինա գյուղում (Բելոռուսիա). «Առաջվա ժամանակ, տոն որերին Կլիմովշչինան վորոգվում եր յեկեղեցական զանգերի զողանջներով, վորոնք հրավիրում էին գյուղացիներին ազդեցելու «բաղմատանջ յերկրին աստվածային վորոգմություն» պարզեցելու, «կամա՝ ահամա գործված մեղքերին» թողություն շնորհելու համար: Յերկար տարիներ մարդիկ ազաչում էին գոյություն չունեցող աստրծուց «յերկնային թաղավորություն» և հնազանդությամբ լսում էին տերտերների քարոզները, վորոնք կոչ էին անում. «զարձուր ձախ յերեսդ ապտակելու, յեթե աջ յերեսդ ապտակել են»:

Սակայն համբերության վերջը՝ հասավ: Հավատքն առ աստված գլխիվաշք շրջվեց: Կլիմովշչինայի գյուղացիները կաշմակերպվեցին՝ համայնական հողում միահամուռ ուժերով աշխատելու համար: Մասայական կոլեկտիվացումն սպանեց

աշխատավոր գյուղացիներին շահագործելու և ստրկացնելու բոլոր հնարավորությունները:

Կուլակի դեմ ուղղված հարվածը հարվածում է նաև տերտերին և կրոնին: Նյութական բազան սահում է նրանց վտաքի տակից:

Յերեկ զանգերը զողանջում էին զանդակատներից, իսկ այսօր մոտակա կոլխոզները զանգերի իրենց հասանելիք մասն ուրիշ նպատակների համար են ուղում ոգտագործել:

Երևի սատանի պես զուր տեղ նրանք կախվել են ենտեղից: Քաշ տանք նրանց կոլխոզները—ասում են կոլխոզիկները.—վորոնք վոր մեծ են, կտանք գործարաններին, իսկ ավելի փոքրերը հարկավոր կլինեն... կովերի և հորթերի համար:

Այժմ ել նույնիսկ կոլխոզների հավաքատեղիներում կարելի յե տեսնել յեկեղեցական զանգեր, վորոնք, բանից զուրա է յեկել, ծանր են յեղել կովերի համար: Նրանք կախված են բարձր սյուներից, առավոտյան ժամերին կոլխոզիկներին աշխատանքի յեն հրավիրում, իմացնում են աշխատանքային որվա վերջը, հայտնում են ժողովի զումարման ժամանակը:

«Հը՛, լսում ես Գրիգորիչ, զանգը պատարագի յե հրավիրում»—կասակում են կոլխոզիկները.—վոազել է պետք, թե չե նկատողություն կստանաս»:

Կոլխոզների մեծ մասում միայն ծերունիներն և պառաջներն են, վորոնք քիչ-շատ կատարում են մի քանի կրոնական ծեսեր: Սակայն հազվադեպ չեն այնպիսի դեպքեր, յերբ կոլխոզային կյանքի նոր պայմանների ազդեցության տակ աստվածապաշտ ծերունիներն և պառաջները թունդ առնաստված են դառնում:

«Վպերյող» կոլխոզում (Շերովիչու գյուղացիները, Ռուսների ույուն) արդարև յերբեք պատերից վար առնե-

49
42624

յու առթիւ կազմակերպւած կամայանիային առանձնապէս յեռանդուն կերպով մասնակցեց 73-ամյա ծերունի Խոս-մենկովը:

Շատրովի համատարած կուրսերով անցման ուսոյնում, յե-կեղեցիներէից մեկի փակման դեմ բողոք հայտնեցին միայն մի քանի պառափսիս: Սակայն, յերբ յեկեղեցում ակումբ կազմակերպեցին և հենց նույն պառափսիսներին բացման հան-դեսի հրավիրատուներ ուղարկեցին, նրանք բոլորն ել ուրա-խութեամբ ակումբ վազեցին և շնորհակալութիւն հայտնե-ցին կինո-նկարի համար:

Գորկի գլուզում (նախկին Որեխովո-Չուկի շրջան) կու-խողի համայնական ժողովում զեկուցեց վարչութեան անդամ գլուզացի Սիլուեյանովը: Նա հիշեցրեց ժողովին, թե ինչպիսի առաջին կուխողներէն ծաղրի առարկա ելին դարձել կու-լակներին համար և յենթարկվում էին նրանց կծու բամբա-սանքներին: սակայն զրանով հանդերձ՝ կուխողներէն զար-ձայլ շարունակում ելին իրենց գործը: Յեւ անա՝ այժմ նը-րանք լավ բերք հավաքեցին, ձեռք բերին բոլոր անհրաժեշտ գործիքներն, ամբողջովին վճարեցին իրենց պարտքը և սպ-րում են՝ առաջ տանելով իրենց հաջողութիւնները:

«Տեսնում եք, քաղաքացիներ, յես ծերունի յես, ամա եստեղ հիմի ջահել եմ—ասում եր Սիլուեյանովը մատը անկե-լով ճակատին եստեղից յես դուրս քշեցի տերտերին և փը-տած զաղափարները: Հիմի իմ ժամը կոխողն ես»:

Յեւ նույնիսկ կանաչք, վորոնց մեջ յեկեղեցին ավելի մեծ թվով հավատացյալներ ե վորում, քան տղամարդկանց մեջ, կուխողում գտնված ժամանակ սկսում են հեռանալ կրոնից:

Լսեցեք «Պրավդա»-յում տպւած «կինարմատի խոսակ-ցութեան մի նկարագրութիւն», վորը տեղի յե ունեցել Յեն-դովիշչենսկի Դոնի վրա՝ ռալոնի կուխողներէից մեկում.

— Իսկի միտք ել չունեմ նրան մերտելու: Հիմի ինչ

փախտե ե կնունքի: Ճեղկա դրի անունը՝ պրծավ-դնաց. թող իրեն համար մեծանա:

— Դորդ ես ասում քա՛. դրուստ խոսք ա, ետոնց հմենն ել պտի կողպել, եդ ժամերը: Իսկի վոր չի եդ ժամերում հասարակի ձիթհաններ կսարքենք:

Յեւ նման խոսակցութիւնները բացառութիւն չեն կազմում:

Կին-կուխողները, վորն աշխատում ե տրակտորի վրա տղամարդուն հալասար, դադարում ե ալեւ կրոնի հենարան լինելուց:

Արի տես, վոր այսպիսի կնոջը հեշտ չի հիմարացնել և վախեցնել զանազան տեսակի սուտ առասպելներով, ինչպես վարվում են տերտերները և աղանդավորները (սեկտանտներ) ճնշված, սգեա գլուզացու հետ, գլուզացու, վորը տնքում ե անհատական տնտեսութեան ծանր բեռան տակ: Գեղջկուհի-կուխողներին չես խարի պարապ հեքյաթներով, վոր իբր թե բոլոր կուխողներին համար մի ընդհանուր վերմակ ե լի-նելու, վոր երիկներն ու կնիկներն իրար են խանդելու, վոր 60 կիլոյից ծանր քաշ ունեցող բոլոր կանանց Չինաստան պիտի ուղարկեն՝ այնտեղ սպիտակ ցեղը զարգացնելու հա-մար և նման ուրիշ ավամխութիւններով:

Կուխողներին սկսում ե գիտակցել կրոնի խաբերացու-թիւնը և, հետեւելով գործարաններում աշխատող իր ընկե-լուհիներին որինակին, ինքն ետ անաստված ե դառնում:

Իբրեւ չե վոր, Մոսկվայում կայացած կին-կուխողու-հիներին համամիութենական համագումարում բոլոր պատգա-մավորութիւններին կողմից մեծ հաջողութիւն գտան այն կա-նանց յեկույթները, վորոնք խզել ելին իրենց կապը կրոնի հետ:

Որինակ, համագումարում դուրս յեկավ խոսելու կու-խողուհի Կոտլինան (Միշին-Վոլոյայի յերկրամասից), Նա պատմեց, թե ինչպես աճեց և ամբացավ իր կոմունան: Միւրդ-

բում կոմունան մտավ 26 մարդ, իսկ համագումարի ժամանակ կոմունան ընդգրկում է արդեն 8000 մարդ:

Յերբ Կոտինային հարցրին, թե կոմունայում կուլտ-աշխատանքը ինչպե՞ս է զբված, նա ուրիշ պատասխան չգտավ և ասաց. «Մեղանում կանայք բոլոր անկյուններից վար առին սրբանկարները և միասին այրեցին»: Այս պատասխանը շատ դյուր յեկավ բոլոր պատգամավորուհիներին—նրանք բոլորը, իբրև մի մարդ, բուռն հավանությամբ վողջունեցին կոլխոզային աշխատանքի այդ աստիճան որինակելի արդյունքները:

Այսպիսի վերաբերմունք ցույց տվեց համագումարը նաև գերմանական հանրապետության կոլխոզներից մեկի պատգամավորուհու—Սոլոգուբի յելույթին. նա առաջարկեց վար առնել յեկեղեցու զանգերը և հատկացնել յերկրի ինդուստրացման կարիքներին:

ԴԵՍԵԿՆԵՐԴԵՅԻՆ ՊԼՅԵՔԵՐԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ ՅԵՎ ԿՐՈՆԻ ՀՍԿԱՆԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԵՐԸ

Սակայն չպետք է կարծել, վոր բոլոր դեպքերում էլ գյուղացին կոլխոզ մտնելով, մի անգամից անաստված է դառնում: Վերևում մենք նշեցինք այն պայմանները, վորոնք հեշտացնում են անաստված դառնալու գործը:

Բայց և կոլխոզում էլ հինը դեռ ամուր բռնել է կոլեկտիվիստների փեշից, դանդաղեցնելով վերջիններիս անցումը դեպի սոցիալիզմը: Այդպես և գրությունը նաև կրոնի վերաբերմամբ. կրոնի արմատները շատ խորն են ձգված և մի անգամից պոկվելուն անձնատուր չեն լինում:

«Կրոնն ամենևին չի հանդիսանում միայն սոցիալական և մթնոթյան հետևանք, նա արմատանում է կենցաղում և մարդկանց գոյության պայմաններում, նա աճում է վորոշ սոցիալական (հասարակական) հարաբերության հողի

վրա և վորոշվում է այս կամ այն խմբի դասակարգային գրությամբ»,—այսպես բնորոշեց կրոնի արմատները հակա-կրոնական պրոպագանդայի հարցերի շուրջը կայացած կուսակցական խորհրդակցությունը, վորը հրավիրվեց Համկոմ-կուսի Կենտկոմին կից 1926 թվին:

Այս ի՞նչ է նշանակում: Կրոնը սնուցանող ինչպիսի սոցիալական արմատների մասին է խոսում այս բանաձևը: Այստեղ նախ և առաջ նկատի յեն ատնվում այն հարաբերությունները, վորոնք գոյություն ունեն շահագործողների և շահագործվողների միջև, քաղաքում նեպոմանների և բանվորների, գյուղում կուլակների և գյուղացիության չքավոր—միջակ մասի միջև: Շահագործողները, նախկին սիրող յեվ ունեվոր դասակարգերը, ոգստործում էլին յեվ այժմ էլ ոգստործում են կրոնը՝ վարպես միջոց իրենց իշխանությունը պահպանելու շահագործվողների վրա, իբրեվ զենք այն դասակարգային պայքարի, վորը տեղի յե ունենում քաղաքում յեվ գյուղում: Իսկ քանի վոր կոլխոզիմարաության ուժեղացումով դասակարգային պայքար չի դադարում, այլ ավելի կատաղի յե դառնում յեվ հաճախ փոխադրվում է նեց կոլխոզների ներսը, ապա ուրեմն կրոնը շարունակում է գոյություն ունենալ իբրեվ այս պայքարի զենք, իբրեվ հարմար մի միջոց՝ կուլակային տարրերի գյուղում քաղնվելու համար:

Կուլակները տեսնում են, վոր միայն կոլխոզները հրդեհելով, գյուղի հասարակական գործիչներին սպանելով, սուտ լուրեր տարածելով չեն կարողանում կանգնեցնել կոլխոզ շարժումը յեվ խանգարել գյուղի սոցիալիստական վերակառուցումը: Յեվ ահա նրանք դիմում են ավելի նուրբ միջոցի—կրոնին: Յեկեղեցական յեվ աղանդավորական կազմակերպությունների յեվ կրոնի սպասավորների աջակցությամբ կուլակները սուտ ագիտացիա յեն մղում խորհրդային իշխանության այն բոլոր ձեռնարկումների դեմ, վորոնց նպատակն է բաշխվել աշխատավորների կյա՛րք յեվ վերակառուցել նրանց կենցաղը:

Այս հակահեղափոխական ազիտացիան հաճախ շատ խորամանկ ձևերով և տարվում, տեղ-տեղ կրոնի հեղինակության, իսկ տեղ-տեղ ել խորհրդային լոգոնոգների քողի տակ՝ ի հաշիվ միամիտների և դյուրահավատների, վորոնք յերբեմն իսկապես վոր ընկնում են տերտերների ցանցի մեջ։ Տերտեր—աղանդավորական «ազիտացիոն» այն աստիճան համությամբ և գործում, վոր մի քանի դեպքերում նրան հաջողվում և կրոնի ցանցերի մեջ պահել չքավորներին և միջակներին՝ անգամ նրանց կոլլեոդ մտնելուց հետո։

Յեկեղեցականների և աղանդավորների (սեկտանտների) ազիտացիան ավելի սուր կերպարանք և ստանում հատկապես խորհրդային իշխանության քաղաքական կամապահիաների ժամանակ, ինչպես որինակ, խորհուրդների և կոոպերացիայի վերընտրությունները, հացամթերումները, փոխառության տարածումն և այլն։

Մենք գիտենք հազարավոր դեպքեր, յերբ յեկեղեցականները փորձել են վիժեցնել հացամթերումը։

Յեկեղեցականները ստանիցայի (Հյուսիսային Կովկաս) քահանան՝ Իվանովը հացամթերման ժամանակ ստանիցայի շուկայի մշտական հաճախորդը դարձավ։ Յեկոդ գյուղացիներին նա քարոզում էր. «Ուղղափառներ, ինչի համար հացը բերում և բուլեկներին եք հանձնում։ Սա վայել բան չէ, չէ՛ վոր դարնանը սով և համաճարակ և լինելու»։

Չքավորները չէին հավատում և տերտերների նման ազիտացիաների մասին հայտնում էին Դոնի դատարանին։ Սակայն պատահում և, վոր չքավորներն և միջակներն ընկնում են այս ազիտացիաների ցանցի մեջ։

Բաշկերիայի մուլաները և կուլակներն սկսեցին չարաֆիտ լուրեր տարածել, վոր իբր թե Թաթարիայում մտցրել են մթերքների հավասարաչափ բաշխման սխտեմ. շնչին թողել են 2-ական ցենտներ հաց, իսկ մնացածը հավաքել են, իւրը մեծ աղմուկ և շփոթ առաջացրեց գյուղերում։

Սկսվեց մի սոսկալի խուճապ։ Գործը հասավ մինչև այն աստիճանին, վոր նույնիսկ գիշերները, կրակի լույսի տակ հացը կալում էին։ Յեղել են դեպքեր, յերբ անդգուշության պատճառով հրդեհվել են չկալված հացի սարայները և դեղերը։

Գյուղացիներն ահազին քանակությամբ հացահատիկ բերին շուկան ծախելու. հացի գինը չափազանց ընկավ, տավարը խիստ եժանցավ։ Յեվ ինչ, Կուլակներն և մուլաներն սկսեցին եժան գներով հաց և տավար առնել։

Հենց նույն ժամանակում Թաթարիայի կուլակներն և մուլաները միևնույն հեքյաթը տարածեցին, բայց այս անգամ արդեն Բաշկերիայի մասին և նույն չափ հաջողություն սանցան իրենց անհատակ գրպանների համար։

Յեկեղեցականներից հետ չեն մնում և աղանդավորները, այն տարբերությամբ միայն, վոր վերջիններս իրենց ազիտացիան մղում են ավելի հոռու և խորամանկ մանյովրաներով։

Իժևսկի ռայոնում քրիստոնյա-ավետարանականների աղանդը գյուղական ժողովին հրապարակ յեկավ այսպիսի մի քարոզով. «հացը—ասածո պարգեն է. ինչո՞ւ գրավել այն։ Հարուստներից վոր խլես—աղքատներն ել չեն ունենա»։

Չքավորության պաշտպանելու քողի տակ, աղանդավորները պաշտպանում են իրապես հարուստներին, վորոնց համար հացի ավելցուկ չհանձնելը հարստանալու միջոց և։

Վոչ պակաս կատաղությամբ պայքարում են տերտերներն և աղանդավորները պետությունների տարածման դեմ։ Յերտերներն և աղանդավորները գուրս են գալիս նաև խորհրդային իշխանության ազդեցության միջոցառումների դեմ, միջոցառումներ, վորոնց նպատակն է բարձրացնել չքավորա-միջակային տնտեսության բերքատվությունը։

Յենտրոնական—Սևահող մարդի նախկին Յեկեղեցու

ըրջանում տերտերները ազիտացիա եյին մղում բազմա-
դաշայան սխտեմի դեմ, աւելով, վոր «աստված յերեք կեր-
պարանքով ե, հետեաբար և ցանքսափութությունը յետա-
դաշա սխտեմի պետք ե լինի»:

Մտադ գյուղի (Գորշէյնի ռայոն) տերտեր Շէրբա-
կովը գյուղհամայնական ժողովում գյուղացիներին համո-
զում եր, վորպեսզի «գյուղատնտեսական դիտելիքներին
չհաւատան. նա ասում եր. «Առանց աստծո ոգնութեան բերքը
չես բարձրացնի»:

Նախովսկի ռայոնի Կասիլովո գյուղում, յեկեղեցու սպա-
սավորների ազիտացիայի շնորհիվ, վիժեց գյուղխորհրդի այն
առաջարկութեանը, վորը վերաբերում եր սերմացուն ֆոր-
մալինով ակտահանելուն և արտերում բարձր տեսակի հա-
ճար ցանկուն: Վերոհիշյալ առաջարկութեան դեմ քվեար-
կողները պահանջում եյին՝ «գյուղ կանչել ջերմեռանդ հո-
վանավորուհի և առաջիկա բերքի համար 90 մաղթանք
կատարել տալ՝ ամեն մի մաղթանքին 80 կոպեկ վճարելով»:

Կերականներն և աղանդավորներն ամեն կերպ աշխա-
տում են համոզել գյուղացիներին, վոր կրճատեն ցանքսերի
տարածութեանը, կամ նույնիսկ բոլորովին հրաժարվեն հողը
մշակելուց:

Յանքսի կամպանիայի ժամանակ Պրիվոնյանսկի գյու-
ղի տերտեր Իլիա Մլավդորոզսկին յեկեղեցում քարոզ կար-
դաց «աղահութեան դեմ»:

Մի «վաղիք շատի հետևից,—ասում եր գյուղացիական
տնտեսութեան այդ վնասարարը,—աստված դեմ ե աղահու-
թեան: Մի լսեք կոմունիստ—անաստվածներին: Յանեցեք
ճիշտ այնքան, ինչքան ձեզ ե հարկավոր, այլապես ձեզ կու-
լակ կդրեն»:

Կալաչեևսկի ռայոնի Սեռիկով գյուղի տերտերը—
Միլոգրադովը կոչ արեց գյուղացիներին «ձեռք քաշել
ցանքսից»:

Բուդակա գյուղի (Կանդեմիլովի ռայոն) աղանդավոր
—Ֆեոդորական Ռյապովը համոզեց գյուղացիներին չաշ-
խատել դաշտում, քանի վոր «հաշիվը մեկ ե, քիչ մնաց ապ-
րելու»:

Յանքսի կամպանիային վնաս հասցնելու նպատակով,
Մարյինոյ գյուղի տերտերը (Ջագոնի ռայոն) 1929 թվի
դարնանը, ճիշտ այն ուր, յերբ նշանակված եր մասսայա-
կան ցանքս, դիտմամբ խաչ ու խաչվառով թափոր կազմա-
կերպեց և դրա շնորհիվ նրան հաջողեց վիժեցնել ցանքսը:

Աշխարհի վախճանի մոտեցման մասին յեղած չարամիտ
ազիտացիայի հետևանքով, Վոտրյեվսկի ռայոնի Նիկոլսկ
գյուղի աղանդավոր—յելովսովականները, կամ վողջ-վողջ
յերկիրնք թռչելու պատրաստվող «թռչողները» կիսով չափ
կրճատեցին ցանքսերը:

Տեղեկութուններ կան, վոր յեկեղեցականներն և ա-
ղանդավորները կոլեկտիվացումը վիժեցնելու նպատակով
ազիտացիա յեն մղում՝ տալարը մորթելու, ինվենտարը և
սերմացուն ծախսելու համար: Կերականներն ամեն միջո-
ցով աշխատում են արգելակել ցանքսի կամպանիային՝ լի-
նելով չխափու-միջակ անետուրյան գաղաղած վնասարարներ,
ցանքսի քնդայնումը վիժեցնողներ, գյուղացեանի խորհուրդնե-
րի հանդեպ անվստահություն ցեղեղողներ, գյուղացեանու-
րյունը մեխանիզացիայի յեկարկելու համար խորհրդային ի-
խանության անուարկած միջոցառումների արտալուրդներ
յեկ այլն:

Յեկեղեցականների և աղանդավորների նման գործու-
նելութեան մի քանի ուրիշակներ բերենք.

Բատարաշինսկի ռայոնի Ուտո-Ջեկուտինսկայա ստո-
նիցայի բնակիչ կուլակ-բապտիստ Պոտարուժնիկովը ստիպ-
ված յեղավ հեռանալու իր ստանիցայից, վորովհետև վեր-
ջինս կոլեկտիվացվեց:

Տեղափոխվելով Լենկորան, Պոտարուժնիկովն սկսեց

այնպէս զից նամակներ ուղարկել իր համադրուղացիներին, կոչ անելով կտրել տալարը, ձգել կոլխողը, ծախծխել յեղած չեղածը և զալ իրեն մոտ:

Ստարո-Ողինցով գյուղում ((նախկին Բառնաուլսկի շրջան) հարուստ աղանդավոր «յեղըայր» Պոպովը համոզեց մի գյուղացու ծախծխել ինվենտարը՝ այն պայմանով, վոր փողը նվիրաբերվի ճարի գործին:

Բ. Ռոմանովկա գյուղում (Կոշկինսկի ռայոն, Միջին-Վոլգայի յերկրամաս) կուլակները Բետկե քարոզչի դրդումով ամեն կերպ դիմադրեցին սերմի հավաքմանը, այնպես, վոր ընդամենը հագել մի քանի կիւղզրամ սերմֆոնդ հավաքվեց:

Ուոչկեցքի ռայոնի Վիսոկովսկու գյուղխորհրդից հաղորդել են, վոր այնտեղ տերտերները գյուղացիների մեջ ազդեցութեամբ յեն տանում սերմի տեսակավորման դեմ:

Վիսոկով գյուղում (Իվանո-Վաշնեսենսկու արդյունաբերական մարզ) աղանդավորները համոզել են գյուղացիներին, վորպեսզի գյուղատնտեսական մեքենաներ չգնեն, սերմը չտեսակավորեն, հողը չպարարտացնեն «սատանայական» փոշիով (քիմիական պարարտանյութերով):

Դասակարգային թշնամու նման հակահեղափոխական հարձակումները պետք է հանդիպեն խորտակիչ հակահարձածի: Միջակ գյուղացիութեան լայն մասսաներին անհրաժեշտ է պարզաբանել, թե հանուն ինչի յե տարվում այս չարամիտ ազդեցութեան, վորին ե պետք նա և վորի շահերին ե ծառայում: Բացի կուլակից և նախկին կալվածատերից, ել մի կարող ե շահագործված լինել ցանքուր կամպանիայի վիժման մեջ:

Չէ՞ վոր դրանով նրանք հույս ունեն, վոր կհաղթեն իրենց ատելի խորհրդային իշխանութեանը: Ինչքան քիչ ցանկի հացը, այնքան ավելի դժվար կլինի իրագործել խոր աշխատանքների պլանը—հնգամյակը:

Շրջապատող կյանքից վերցված փաստերի և որինակների հիման վրա պետք է համոզել գյուղացուն, թե ինչ առավելություններ ունեն բազմադաշտյան սիստեմը, ցանքասփոխությունը, զոված սերմացուն և կատարելագործված գյուղատնտեսական մեքենաները: Պետք է հավատացնել նրան, վոր առանց աստծո և նրա սրբերի ոգնութեան, սեփական ուժով, գյուղատնտեսի խորհրդով և խորհրդային իշխանութեան աջակցութեամբ նա կարող ե բարելավել իր տնտեսությունը և լավացնել իր կյանքը հենց յերկրում առանց սպասելու յերևակայական յերկնային դրախտին: Յեվ, վերջապես, պետք է ցույց տալ նրան, վոր կոնկրետ աշխատանքը և ինվենտարի կոնկրետ ոգտագործումը շատ ավելի ձեռնտու յե՝ քան անհատական տնտեսութեան վարելը:

Ակսիվիս-կոլխոզնիկներն, առաջավոր բարակներն յեվ չեւոր գյուղացիները, մարտնչող անասվածների միաբան գյուղական բոլորները պետք է հանգիստանան կոլեկտիվացման, ցանքների բնորոշակման, հողի յեվ աշխատանքի արտադրականութեան բարձրացման հիմնական խթաններ:

Պարզ ե, վոր վոչ միայն խոսքով, այլ և գործով պետք ե ազդեցութեամբ մղել: Ամենահամոզեցուցիչը—ցույց տալու և ապացուցելու միջոցով կատարվող ազդեցութեան ե: Անհուսալի կերպով հին-նորապետական սովորութեւնների հետ կապված գյուղացին միայն այն դեպքում կսկսի բռնել յեռազաշտ ցանքասփոխութեան ուղին, յերբ կտեսնի, վոր իր կողքին գտնվող փորձադաշտը ցանքասփոխութեւն գործադրելով ավելի առատ բերք ե ստանում: Վեր հիմարն այլևս գլուխ կցավցնի լսելու տերտերի խոսքը, վոր իբր թե ջուր Երկնէն ավելի մեծ առավելութեւններ ունի, քան թե տաքացրած ախոռը, յեթե անամանաբույժի խորհրդով այդ ախոռում պահվող կովն ավելի շատ կաթ ե տալիս, քան այն կովը, վորի խնամքը հանձնված ե անասուններին հովանո-վորող սրբերին:

Հասա սերմի պտուղը, փորձալինով արտահանելը, քննաատուների դեմ քիմիական միջոցներով պայքարելը: Մի՞թե որանք հենց իրեն, դյուղացու աչքի առաջ չեն լավացնի սերմացույի բեղունությունը, չեն բարձրացնի արտերի բերքատվությունը:

Առաջավոր գյուղացիները միմիայն դործով և փորձով կարող են պայքարել յեկեղեցականների և աղանդավորների հակահեղափոխական և հակաազդոնողական ագիտացիայի դեմ, հասցնելով նրանց խորտակիչ հարվածներ և չտալով նրանց հնարավորութուն պոկելու միջակ գյուղացուն իր դաշնակցից—բանվոր դասակարգից:

ՅԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ԱՂԱՆԴԱՎՈՐՆԵՐԸ ԴԵՄ ԵՆ ԿՈՒՆՈՋԻՆ

Վոչ մի բան այն աստիճան խորը չե՛լ բուռն ասելու-թյուն չի ծնեցնում կուլակների յե՛լ նրանց դաժնակիցների—յեկեղեցականների յե՛լ աղանդավորների մեջ, վա՛րժան կոխողների ժխտաբուրքյունը:

Կուլակը տեսնում է, վոր կոլխոզները և սովխոզները նրա անկումն են բերում, գյուղական հարուստները հասկանում են, վոր չքավորն ու միջակը կոլխոզը մտնելով, դուրս են պրծնում կուլակի ճնշումից, նրա ազդեցությունից:

Յեկեղեցին ամեն կերպ պաշտպանում և հովանավորում է կուլակին: Նա կուլակին ոգնում է նաև դյուղի կուլեկտիվացման դեմ պայքարելու դործում, մանավանդ վոր ինքն էս իր պատճառներն ունի կոլխոզներն ատելու. կոլխոզներն ազատում են գյուղացուն կրոնական շմուռից:

Բերենք մի քանի որինակներ, թե ինչպե՛ս յեկեղեցականներն սև աղանդավորները պայքարում են կոլխոզի նարաքության դեմ՝ հանուն կրոնի և շահագործման:

«Բորինսկի գյուղում կուլակներն և աղանդավորները

կատաղի հարձակում գործեցին կոլխոզի դեմ. նրանք վախեցնում էյին կոլխոզնիկներին ասածո պատիժով, վոր իբր թե «հերդեն սյունը» այրելու յե բոլոր կոլխոզնիկներին: Յե՛վ ինչ: 60 հոգի հեռացավ միությունից»:

«Ջեմիև գյուղում (նախկին Կուրդանի շրջան) տերեր Սոկոլովը, վորպեսզի կարողանա գյուղացիների ուշադրությունը հեռացնել կոլխոզ ստեղծելուց, հավատացյալներին վախեցնում էր հետևյալ քարոզով. «Յեղբայրներ, աշխարհի անկումը մոտ է. անեղ թշնամին Արևելքից առաջանում է բոլշևիկյան յերկրի վրա (արդյոք ջարդված չին դեներալների մասին չե՞ խոսքը): Միակ փրկությունը—պատահելու, զգլալու և աղոթելու մեջն է»:

«Կուրսունսկի ռայոնում տերերը հայտարարեց, վոր կոլխոզը մտած գյուղացիների յերեխաներին չի մկրտելու»:

«Կոռպերատիվնայա ժիդն» թերթը գրում. — «Մախնևսկի ռայոնում գյուղից—գյուղ են շրջում Բորոմովի վանքի նախկին կույսերը և ագիտացիա յեն տանում դեռ նոր կազմակերպված «Տրուդ» կոլխոզի դեմ: «Վերջին ժամերը հասան, — փախում են կեղծ սրբուհիները, — անձրև չի լինելու, մարդիկ կստորվելու յեն սովից»:

Վերջերս խորհրդային դատարանը բաց արեց աղանդավոր | հակահեղափոխականների դործը, վորոնք գործում էյին նախկին Ռոսսաշանի շրջանում (Կենտրոնական—Սևահող մարզ): Նրանք այլ կերպ չեյին նկարագրում կոլխոզները, յեթե վոչ միայն հակաքրիստոնեական ձեռնարկություններ:

Ամեն տեսակի սուտ լուրեր և առասպելներ էյին տարածում յեկեղեցականներն և աղանդավորները կոլխոզների մասին, մոտավորապես այն մտքով, վոր իբր թե կոլխոզներում յերեխաների վրա «սատանի կնիք» դրոշմված պետք է լինի, վոր իբր թե կոլխոզնիկները հիվանդանում են տիֆով և սիֆիլիսով, վորովհետև նրանց ստիպում են ուտել մի ընդանուր ամանից և այլն:

Ինչքան ել վոր սուտ և անհեթեթ լինեյին այս լուսերն, այնուամենայնիվ գտնվում եյին դուրահավատներ, վորոնք հավատում եյին դրանց։

Միլորտի ուայոնի «Պողոտեղովա» կոլխոզում պատարդ Կեյշը իր հակախորհրդային պրովակացիայով այն կարողացավ անել, վոր կանայք վորձեցին վիժեցնել առաջին կուլխոզային ժողովը։

Տեխատինով դյուղում (Կուզնեցկի ուայոն, Միջին-Վոլգյան յերկրամաս), վորտեղ ապրում են բավական թվով վանական կույսեր, կուլակներին հաջողվեց այդ կույսերի միջոցով գրգռել դյուղացի կանանց կոլխոզները դեմ։ Կույսերը տնից-տուն եյին շրջում և հաղորդում եյին. «Վախճանը մոտենում ե։ Ով վոր կոլխոզ մտնի, նրա ձեռքի վրա հակաքրիստոնյայի կնիքը պիտի դրոշմվի»։

Հոկտեմբերի 6-ին, կերակի ուրը, տերտերը յեկեղեցում քարոզ կարդաց կոլխոզի դեմ. իսկ հաջորդ ուրը, այդ քարոզի աղեկեցության տակ, կանանց ամբողջը չեւ թողնում կուլխոզնիկներին դուրս գալ դյուղից, վորոնք հավաքվել եյին առաջին մասսայական-հասարակական աշխատավարը կատարելու։

Հաջորդ ուրը դյուղացի կանայք, գրգռվելով վանական կույսերի աղիտացիայից, քաբերով և զավազաններով դիմավորեցին տրակտորներին. «Դյուղացի կանայք, նետվեցեք հակաքրիստոնեական մեքենաների (տրակտորների) տակ—կանչում եյին կույսերը—մի թողնեք նրանց առաջ դալ։ Ով տրակտորի տակ պառկի, նրա հողին կբրկվի»։

Յեւ մի քանի տգետ կանայք ճանապարհի վրա պառկեցին՝ փակելով ճանապարհը տրակտորները առաջ։ Այսպիսով դաշտ դուրս գալը յերկրորդ անգամ վիժեց։

Կուլակներին և աղանդավորական վերնախավի աղիտացիայի աղեկեցության տակ, վորոնք լուրեր եյին տարածում կոլխոզային կյանքի ծանր պայմանների մասին, «մեռնիտ»

աղանդին պատկանող դերմանացի դադթականների մի ժամը վորոշեց արտասահման դնար Դե, ինարիե, խորհրդային իշխանությունը վոչ-վոքին զոռով չի պահում. նա լույսաբեց այս դադթականներին և արտասահման դնար, նրանք յերազում եյին կուլակային «դրախտի» մասին։ Դադթականները չհասան իրենց հայրենիքը, վորովհետեւ համոզվեցին, վոր այնքան ել լավ չե կապիտալիստական «դրախտը» ինչպես վոր նկարագրում եյին պատուրներն ու քարոզիչները։ Նրանք անադին չաբչարանքներ քաշեցին՝ բնակաբան, հող և աշխատանք ճարելու համար, բայց բան դուրս չեկավ և սկսեցին խնդրել, վորպեսզի նորից հետ դառնան Խորհրդային Միություն։

Տերտերներն և աղանդավորները վոչ ամեն դեպքում «խաղաղությամբ» են գործում։ Նրանք կանդ չեն առնի վոչ մի միջոցի առաջ. կոչ են անում նույնիսկ կոտորածներ սարքելու, կոլխոզի շինությունները հրդեհելու, տավարին թունավորելու և այլն։

Նախկին Աստրախանի շրջանում վանքի կուսակրոն Սմոլինը թունավորեց այն արտը, վորտեղ կոլխոզի տավարն եր արածում։

«Տրուդ» կոմունայի (Նիժնեպոկրովսկու դյուղ, Միջին-Վոլգյան մարզ) անդամները յեկեղեցու խուցում մանկամուր բաց արին։ Կուլակներին և Իլյումինարսկի տերտերին դուր չեկավ այս բանը։ Նրանք դյուղացիներին գրգռեցին կոմունայի դեմ։ Յերբ հողն արդեն պատրաստ եր, նրանք հավաքեցին յեկեղեցում մինչև 200 կին։ Ամբողջ տերտերի առաջնորդությամբ խուժեց կոմունայի մանկամուրը։ Սաստիկ ծեծեցին կոմունարներին և կոստրեցին այն ամենը, ինչ վոր հնարավոր եր։

Ոստրովսկի ուայոնում կուլակները տերտերները դուրս դնում հրդեհեցին «Պլամյա» կոմունան։ Այրվեց 8 տարեկան մի աղջիկ, ծանր այրվածք ստացավ նրան ազատող հայ-

ըրէ Մարտիկոյն 3 կով եւ կոմունայի վողջ ինվենտարը: Դատական մարմինները ձերբակալեցին 12 հրձիգներ, վորոնց թվում նաև տերտերին եւ սարկավազին:

Դորքինսկի ռաշոնի կուսակցութիւնները յերիտասարդութեանը գրգռեցին կոլխոզնիկների դեմ: Նրանց դրդումով կուսակիները վորդինները հոգեզալուստի տոնին հարձակվեցին կոլխոզնիկներին վրա եւ ծեծեցին նրանց ինչով վոր պատահում էր: Մակարիւսա եւ Լոնինո գյուղերի չքավորները եւ միջակները մեծ դժվարութեամբ, հազիվ-հազ կարողացան ազատել կոլխոզնիկներին դադադած կուսակի վորդինների ձանկերից:

Մի շարք վայրերից նույնպէս հաղորդում են, վոր յեկեղեցականները եւ կուսակներն ափազակային հարձակումներ են դործում կոլխոզների եւ կոլխոզնիկների վրա:

ՅԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ԱՂԱՆԴԱՎՈՐՆԵՐԸ ՍՈՂՈՍԿՈՒՄ ԵՆ ԿՈՒՆՈՋՆԵՐԸ

Անդթորեն եւ կատաղութեամբ են պայքարում կղերականները կոլխոզների դեմ, փորձելով կասեցնել սոցիալիստական շինարարութեան բուռն աճումը գյուղում:

Յերը տերտերները, մուլաները, ռաբինները եւ աղանդավորների վերնախավերը համոզվեցին, վոր ազիտացիայով եւ տերրորներով չի հաջողվում իրենց՝ հետ շրջել սոցիալիզմին դիմող գյուղը, այն դեպքում նրանք փոխեցին իրենց մանյովները—սողոսկում են կոլխոզները, վորպեսզի ներքուստ քանդեն կոլխոզշինարարութեանը, վորպեսզի պահանքներն իրենց ազդեցութեանը կոլխոզ մտած բաւրաւներին, չքավորներին եւ միջակներին վրա:

«Սկիւնմար» կոմունայում (Մեխոնսկի ռաշոնում) ձերբակալվեց տերտեր Սառինը: Սառինը մտել էր կոլխոզը կեղծ ազդանունով, իբրեւ անասնաբույժ: Այս «անասնա-

բույժը» իր աշխատանքն սկսեց տավարին թունավորելով: Նրա հանցանքով շատ կովեր սատկած հորթեր էլին ծնում: Ձերբակալելիս մատարարի մատ գտնվեցին ստրիխինն եւ ուրիշ թույներ:

«Կրասնիյ պարտիզան» կոլխոզի (նախկին Որենբուրգի շրջան) անդամ էր կեղծ բարեպաշտ—կղերական Նեստերովը:

Նույն շրջանում Դավիտ գյուղակում մեքենայական ընկերութեան մեջ խցկվեցին բապտիստները:

Կրասնո-Ձադորսկի կոմունայում (նախկին Ռոստոյանսկի շրջան) տերտերին հաջողվել է խցկվել կոմունա՝ իբրեւ հաշվապահ:

Աղանդավորական յերեց Յերոշենկովը վորձեց սպրդել Կրուզովի գյուղատնտեսական արտելը (Սրեմոյան մարզ): Պսիդի գյուղում (Ինդուշեթիա) կազմակերպվեց «Ախորիսո» կոլխոզը: Մյուրիդները (մահմեդական աղանդավորներ) վորդեցին իրենց ձեռքը վերցնել կոլխոզը: Այս նպատակով կոլխոզը մտան Մերժոկ-Սլին-Տոմազի (աղանդի ղեկավար) ոգնական² Գունեքը, Չաքիքը, Ահմեդը եւ ուրիշներ:

Այս կամպանիան կամաց-կամաց իր ձեռքը դրեց կոլխոզի ղեկավարութեանը եւ դուրս վռնդեց կոլխոզի գործունեյա նախադահ ընկ. Կրյուչկովին: Դրանից հետո սկսվեց «ներկայացումը»: Կոմունայում վոչ մի համայնացված իր գոյութեան չունեք, բայց զրա փոխարեն կոմունան պետութեանից շուտ-շուտ վարկով ստանում էր մեքենաներ, սերմացու, կանխավճարներ, վորոնք գնում լցվում էլին Սլի-Մերժոկի եւ նրա թիկունքին կանգնած աղանդի ղեկավար Չանտիկի դրպանները:

Սվետաբանական աղանդի քարտուղար Սոամցովը աշխատում էր Յարոսլավսկի գյուղատնտեսական ընկերութեան մեջ՝ իբրեւ հաշվապահ: Նա վոչ միայն խառնեց հաշիվները եւ գողացավ, այլ եւ գլխավորապէս վորսաց բաւրաւներին

աղանդի մեջ՝ դրա համար խոստանալով նրանց նյութական աջակցութիւն:

Այդ ե գլխավոր պատճառը, վոր յեկեղեցական և տղանդավորական վորին դեռևս ուժեղ ե մի քանի կոլսոգնեւրում և կոմունաներում. իսկ նրանց անդամները չեն կարող ազատվել կրոնական տրամադրութիւններից:

«Գինիչեի ռայոնում, 213 հեկտար տարածութեան վրա կազմակերպված եր գյուղատնտեսական աշխատավորական «Կրտսնիյ պախաւ» արտելը: Արտելում ամեն ինչ բավականանում եր—գյուղատնտեսական ինվեստարի լրիվ հովաքածո, «Ինտերնացիոնալ» տիպի տրակտոր, փոքր աղբիւր, պանրագործարան, 23 հատ կիթան կով և 9 ձի: Ամեն ինչ լալն եր, բայց միայն կուլտւլտուրական աշխատանքն եր կաղում:

Վորջ կոլսոգում վոչ մի անդամի մոտ չես գտնի և վոչ մի դիրք, սակայն դրա փոխարեն յուրաքանչյուրի տանը կարելի յե հանդիպել Մովսեսի հնգամատչանին և Դավթի սաղմոսին: Բոլոր անդամներն ել ապրում են հին—նահապեւտական ձևով: Կոլսոգի յերիտասարդութիւնը մեղք ե համարում կրոնական տոներին աշխատելը:

Կոլսոգնիկները նոր տարին տոնեցին հարևան «Կ նո—վոյ ժիդնի» արտելի հետ միասին. վերջինս ունի աղոթատան համար հատուկ շենք, ինչպես նաև ոթեան այցելու աստվածապաշտների համար: Այդ որը վոչ վոք չաշխատեց և հետևանքն այն յեղավ, վոր մի ամբողջ շարք տնտեսական գործեր յերեսի վրա մնացին» (ժուռնալ «Կոլեկտիվիստ»):

Ահա «կոմունայի» մի այլ նմուշ, վորի մեջ խցկվել են աղանդավորները:

«Սվետլայա զվյոզդա» կոմունան (Հյուսիսային Կովկասի յերկրամաս) նոր կենցաղի համար պայքարում ե շնորհ, դեռևս կոլսոգներում չփորձված միջոցներով: Յուրա-

քանչյուր շաբաթ որը կոմունարները հովաքվում են կոմունայի անդամներից մեկի խրճիթում: Կարդում են ալեւտարան և աստվածաշունչը. յերգում են սաղմոսներ: Կոմունայի անդամ Ռոդիոնենկոյի խրճիթում կախված ե հետեյալ լողունգը. «Ինչ կարիք կա փնտրելու աստծուն, քանի վոր նա կա»: Այն լողունգը մեծ հարգանք ե վայելում կոմունայում, վորովհետև կոմունայի անդամների ճշող մեծամասնութիւնը բաղկացած ե աղվենտիստ-շաբաթապահներից (հին աղանդավորներ, վորոնք շաբաթ որերը պաս եյին պահում—թարգմ.): «Կուլտաշխատանքի» գլխավոր ղեկավարը հանդիսանում ե մի վոմն ալեւտարական—քարոզիչ, հոչակավոր ալեւտարանազետ: Բնական ե, վոր նման պայմաններում վոչ մի աշխատանք չի տարվում կոմունարների կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու նպատակով: Միակ կուլտուրական գվարճութիւնը—դա ալեւտարանի ընթերցումն ե:

Հավատացյալներն ամեն ինչով ապտնոված են: Իսկ յերիտասարդութիւնն ամեն ինչից զրկված ե:

Ձմռանը նա նույնիսկ առանց կոչիկի յե մնացել և չի կարողացել լիկկայան հաճախել՝ գրագիտութիւն սովորելու համար:

Այն ինչ տնտեսական աշխատանքներն ամբողջովին ծանրանում են յերիտասարդութեան վզին—հավատացյալ վերնախավը միայն դործերն ե ղեկավարում: Մտավորապի նախկին շրջանի Ալեքսանդրյա գյուղի կոլսոգի կոմունարները վոչ մի կերպ չեն կարողանում բաժանվել իրենց սրբանկարներից: «Պո պուտի կենինա» կոմունայի նախագահի սենյակի վոզ պատերը ծածկված են սրբերի նկարներով: Նրան նայելով, կոմունայի անդամներն ասում են. «Նախագահը թող վար առնի սրբապատկերները, այն ժամանակ մենք ել վար կառնենք»:

Կալինինի անվան կոլսոգում (Կիմրսկի նախկին շրջան) կոլսոգնիկները ցանքն սկսում են հանդիսավոր ժամերգութեամբ: Զատիկի որերին Ղարանցովի կուսընթի ջարտու-

դարը, ինքն եւ կոլխողի ղեկավարը, լծեց զուգ ձիերը և զնաց անբռնի յետևեց: Տերտերին բերին «արտադրութեան բոլոր գործիքները» հետ միասին. բոլոր գյուղացիների աչքի առաջ տերտերն առաջին հերթին որհնեց կոլխողիկների աները, հետո մնացած գյուղացիները տները:

ՎԱՆԱԿԱՆ ԿՈՒՆՈՋՆԵՐԸ

Գոյութեան ունեն այնպիսի կոլխողներ, վորոնք ամբողջովին կազմված են կրոնի սպասավորներից (նախկին և այժմյան): Սրանք, այսպես ասած, կոչվում են վանական կոմունաներ, կոլխողներ և արտեղներ:

Հոկտեմբերյան Հեղափոխութեանը անողոր հարված հասցրեց յեկեղեցուն՝ բաժանելով նրան պետութեանից: Գրոնի սպասավորները զրկվեցին այն արտոնութեաններից, վորոնցով նրանք ոգտվում էին ցարիզմի ժամանակ, վանքերը—ինքնակալութեան այդ նախկին հենակետերը, պետք է լիկլիդացիայի յենթարկվեին:

Վանքերի վերացումը վոչ միայն նյութապես հարվածեց կղերականներին, վորոնց համար վանքերն ունեյին այն նշանակութեանը, ինչ նշանակութեան վոր ունեյին կալվածները կալվածատերերի համար, այլ նաև քայքայում առաջ բերեց վանքերի շուրջը համախմբված կղերականների շարքերում:

Յեկեղեցականներն սկսեցին լուրջ մտածել, թե ինչպես անեն, վորպեսզի վանքերը և վանականների արտոնութեանները պահպանվեն: Կեղծ բարեպաշտների ձկուն և ճարպիկ խելքը գտավ յեղքը. խորհրդային որենքները լայն հնարավորութեաններ բաց արին՝ աշխատավորական կոլեկտիվներ և կոմունաներ կազմակերպելու համար:

Այդ կոմունարների և արտեղների քողի տակ հոգեվորականներն թմեն կերպ աշխատում էին փրկել վանքերը

առաջիկա լիկլիդացիայից: Վոր այսպիսի կոմունաների և արտեղների կազմակերպման միակ նպատակը հին վանքերին մի այնպիսի կերպարանք տալն էր, վորը վայելի իշխանութեանների հովանավորութեանը, այդ մասին վկայում են այս կոմունաների կանոնադրութեանները և նրանց ներքին կարգ ու կանոնը:

Այսպիսի «կոմունաներից» մեկի կանոնադրութեանից բերենք քաղվածքներ, վորոնք միանգամայն համոզում են, թե ինչպես յեկեղեցականները «կոմունա» ստեղծելով, մտածում էին միայն հին վանքերը պահպանելու մասին:

«... Կոմունայի յուրաքանչյուր անդամը պարտավոր է յենթարկվելու ուղղափառ սուրբ յեկեղեցու կանոններին և դավանութեաններին, վորը հիմնել է Հիսուս Քրիստոսը և վորոնք հաստատվել են տիեզերական ժողովի և ինքն տեղական մայր յեկեղեցիների միութեան կողմից: Հավասարաչափ պարտավոր է մեծարելու և լսելու համառուսական սուրբ սինոդի և Մոսկովյան ու վողջ Ռուսաստանի սրբազնագույն պատրիարքի հրամանները...»

Յեկեղեցու պաշտոնյաները լիակատար հարգանք պիտի վայելեն համայնքի բոլոր անդամների կողմից և յերաշխավորված պիտի լինեն լիովին ապահովութեամբ այն ղեպքում, յերբ ուղղափառ յեկեղեցու թշնամիները վորևե հարձակում գործեն:

Քանիտան, հավասար չափով նաև սարկավազն ու տիրացուն, հանդիսանալով իբրև միջնորդներ ասածո և մարդկանց միջև, վոչ մի ղեպքում չեն կարող միևնույն աստիճանի վրա զրկված լինել հասարակ քաղաքացիների հետ: Յեկեղեցու պաշտոնյաներն ազատ իրավունք ունեն անորինելու և հարկ յեղած ղեպքում ոգտվելու վարձու աշխատանքով՝ ըստ իրենց հայեցակետի:

Ուրիշ վանական կոմունաների կանոնադրութեանները նույնպես նպատակ ունեյին պատասխարել վանքի կալ-

վածները և զանազան իրեղենները և պահպանել վանական-
ների հին կազմը: Վանքի միաբանությունների մեջ թույլ
եր տրվում կամ միայն սղամարդկանց, կամ միայն կանանց
ընդունելությունը: Նրանց անդամների վրա պարտականու-
թյուն եր դրվում լինել ուղղափառ, «վայելուչ», «բարոյա-
կան», համակրել վանքի «անցյալին» և այլն:

Խնչպես տեսնում ենք, այս «կոռպորատիվ» կազմա-
կերպություններից կոռպորացիայի հոսն անգամ չի գալիս
Նրանց տնտեսական կյանքի ներքին կառուցումը և կանոնը,
անդամների փոխհարաբերությունները, ունեցվածքի բաշ-
խումը բավականաչափ համոզեցուցիչ կերպով վկայում են
այն մասին, վոր նրանք բացահայտորեն կեղծ կոմունիստների
նմուշներ են:

Այսպիսի կոմունիստներից մեկի վերև բերված կանոնա-
րությունն արդեն բացարձակ կերպով ճանաչում ե քահա-
նայի, սարկավազի և տիրացույի գերադասությունը կոլեկ-
տիվի մնացած անդամների հանդեպ և նրանց իրավունք ե
վերապահում «տնօրինելու և ոգտվելու վարձու աշխատան-
քով»:

Ընդհանրապես «հոգևոր հայրերը» չեն սիրում աշխա-
տել, դրա համար ել այսպիսի «կոմունիստներում» վարձու
աշխատանքի դիմելու դեպքերը սովորական յերևույթ են
հանդիսանում: Այսպես որինակ, Կազանում սղամարդկանց
նախկին վանքի կուսակրոնները կազմակերպեցին «կոմունա».
այդ «կոմունայի» հոգերը մշակում եյին բանվորները և գեր-
մանական պատերազմի փախստականները, իսկ իրենք, վա-
նականները «ձեռները հետևին դրած դրոսնում եյին ագա-
րակների մեջ»:

Այսպիսի «կոլտոգների» անդամների միջև պարտակա-
նությունների և իրավունքների բաշխման գործն ել նա-
խանձելի դրություն մեջ չի գտնվում: Վոմանք անգործ թրև
են գալիս և ոգտվում են ամեն տեսակ բարիքներից և ար-

տոնություններից, իսկ վոմանք ել չարաչար աշխատում են
իրենց ճակատի քրտինքով և իբրև վարձատրություն... ապ-
րում են դաժան պայմաններում:

Ահավասիկ Նիկոլ - Պեշկովսկու գյուղատնտեսական
տրտելի յերեք անդամների դիմումը նրա շրջգործկոմին, վորի
մեջ պարզորոշ կերպով գրված ե հետևյալը. «Հայտնում ենք
ի գիտություն, վոր մատնանշված արտելում աշխատում ենք
2—3-ական տարի և չգիտենք թե վորի համար ենք աշխա-
տում. մեզ թե տերտերներին համար, վորովհետե մեզ վոչինչ
չեն տալիս, վոչ կոշիկ, վոչ հագուստ և վոչ ել սպիտակեղեն:
Ցերը այդ մասին հարցնում ենք վանականներին, նրանք
մեզ պատասխանում են. դուք ապրում եք վանքում և վոչ
թե արտելում. սավետը թող մեզ արտել հաշվի, իսկ մենք
վանք ենք համարում»:

Արեղանները, ալիադ սարկավազները և վարդապետներն
աշխատանքի չեն դնում... Արտելի անդամները 160 հոգի յեն
հաշվվում, բայց աշխատում են միայն 15 մարդ: Արտելի
մեծը վարդապետներին և սարկավազներին արձակուրդի յե
ուղարկում: Արձակուրդավորները «վորսում են», տոգացնում
են իրենց գրպանները: Վանականներին հագուստը բավա-
ն կանանում ե 20 տարի, այնինչ բանվորներին մոտ թե լի և
թե տոն որերի համար միևնույն հագուստն ե...»:

Կատարված հետազոտությունը լիովին հաստատեց այն
փաստերը, վորոնք բերված եյին հիշյալ դիմումի մեջ:

Վերջապես, ես մի հանդամանք, վորն ստիպում ե մեզ
համարել վանական կոլտոգները կեղծ կոռպորատիվ կազմա-
կերպություններ: Մեծ մասամբ նման միությունների ան-
գամները շատ քիչ են ուշադրություն դարձնում տնտեսու-
կան յեռանդուն գործունեյություն՝ աղթքներով, մաղթանք-
ներով, «հրաշագործ» սրբապատկերներով, խաչով ու բուր-
վառով յեկեղեցական թափոցներ կազմակերպելով, շրջակա
ազգաբնակությունից նվերներ հավաքելով և այլն:

Վերջերս, հակաէրոնական պրոպագանդայի ուժեղացման հետեանքով՝ վանական կոլխոզները ղեկավարները մի փոքր զսպվեցին և սենեցին թաղմել և կեղծ դիմակ հագնել աշտեղ, ուր քիչ առաջ նրանք բացահայտորեն դուրս ելին գալիս:

Սակայն սրանով չփոխվեց վանական կոլխոզների և կոմունաների ներքին կազմակերպությունը, կոլխոզներ և կոմունաներ՝ վորոնք վոչ մի առնչություն չունեն կոլեկտիվիզմի և ընդհանրապես աշխատավորական կյանքի սկզբունքների հետ:

Բերենք «Բեղրոմնիկ» և «Կոոպերատիվնայա Ժիզն» թերթերից մի քանի թղթակցություններ, վորոնք հաստատում են այդ:

«Յերկաթուղուց 35 կիլոմետր հեռու գտնվում եր Տվառոժկովսկի կուսանոցը... Կուսանոցում կույսերը բաժանվել ելին յերկու խմբերի. առաջինը մուծում եր փայտվճար և իրավունք ուներ վոչինչ չանելու, բայց ոգտվելու ուրիշ ծառայություններից: Իսկ յերկրորդը՝ փող չեւ մուծում, սակայն աշխատում եր հեղ անասունի նման»...

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո, վանքի տեղում յերևան յեկավ «Պրորոժդենիյե» կոլխոզը: Փոփոխվեց վորեւ բան: Վնչ: Առաջվա նման համայնա ամեն որ նորից ղողանջում ե վանքի յեկեղեցու զանգը: Կոլխոզի անդամները մի խումբը սպասարկում և յեկեղեցական արարողություններին. տեղական տոներին նրանք գյուղից-գյուղ են շրջում իրեւ տերտերի ոգնականներ: Առաջվա նման մի մասն աշխատում և և 2 հոգուն մի փոքր սենյակ են հասկացրել, իսկ մյուսները վոչինչ չանելով հանդերձ 2—3 սենյակից բաղկացած բնակարաններ են գրավել:

Արամարսկու գավառում (Նիժնեգորոդի մարզ) գտնվում եր մի կուսանոց: Իշխանությունը փակեց այդ կուսանոցը: Սակայն այս հանդամանքը ամենեին չչփոթեցրեց կույսե-

րին: Տերտեր Պրիկլոնսկին մշակեց նրանց համար կոոպերատիվային կանոնադրություն, վորը և համապատասխան որինական ճանապարհով հաստատվեց:

Կոոպերատիվ արտելի վանական ձեւ մինչև վերջերս ել վոչնչով չի փոխվել:

Ինչպես յերևում և վերոհիշյալ թղթակցություններից, վանական կոլխոզներում վոչինչ չի փոխվել: Այն բոլոր հատկանիշները, վորոնք հասուկ են կեղծ կոլխոզներին, դեռ ևս գոյություն ունեն.—վարձու աշխատանքի ողտագործումը, աշխատանքային պարտականությունների և իրավունքների անհավասար բաշխումը, բարձր հոգևորակա-նություն գերիշխանությունը, այս «կոլխոզներում» նախկին հակահեղափոխական տիպերին տեղավորելն և այլն:

Ճիշտ և, մի քանի տեղերում վանական կոլխոզների հաջողվել և անտեսությունը որինակելի հիմքերի վրա դնել, սակայն այս նվաճումները բացատրվում են գլխավորապես «ստորին յեղբայրներին» անգլթորեն շահագործելով և այն արտոնությունների ողտագործումով, վորոնք տրվում են կոլեկտիվ անտեսություններին՝ խորհրդային որենքների համաձայն:

Այսպես, որինակ, Մոսկովյան մարզում, Ռոստորգովո ստանիցայի մոտերքում, պատասխարվում եր կույսերի արտել՝ «Յեկատերինյան մենաստան» անունով:

«Ինչը տարվա ընթացքում—գրում և թղթակիցը «Բեղրոմնիկ» թերթում—այս արտելը խոշոր հաջողություններ ձեռք բերեց. արտելում լավ հիմքերի վրա յե զբված անասնարուծությունը, բանջարաբուծությունը, մեղվաբուծությունը և թռչնաբուծությունը, իսկ նախանցյալ տարի բացվեց պողատու ծառերի տնկաբան: Հողի և մթերքների վերամշակումը մեխանիզացիայի յե յենթարկված. բացի բազմաթիվ մանր մեքենաներից, անցյալ տարի արտելը տրակտոր ձեռք բերեց:

Տնտեսութեան որինակելի կերպով վարելու համար արտելն ստացավ մի քանի պարգևներ:

...Չսահմանափակվելով միայն գյուղատնտեսութեամբ, արտելը բացեց ջուհակային, կոշկակարական, գորգագործական և այլ արհեստանոցներ:

...Արտելը բաժանվում է յերկու մասի. դեկավարների փոքր խմբակի (վանահայր, տնտեսական մասի վարիչ, դուրապետներ և այլն) և կույս սպասուհիների, վորոնք տգետ և ճնշված են և վոչինչ չգիտեն՝ բացի աղոթելուց և մեծավորների հրամանները կատարելուց: Այս ծառայող կույսերը առավոտից մինչև յերեկո աշխատում են դաշտում, իսկ աշատ ժամանակ աշխատում են արհեստանոցներում: Աշխատավարձի մասին խոսք անգամ չի կարող լինել և աշխատողներին նույնիսկ վատ են կերակրում:

Ղեկավարները չեն սահմանափակվում միայն իրենց սպասուհիներին չարաչար շահագործելով:

Ոգտվելով կրոնական գուրմանով, դաշտային յեռու աշխատանքների ժամանակ նրանք հավաքում են ձրիաբալ աշխատող բաւրաւների խմբեր, վորոնք իրենց աշխատանքի համար ստանում են... հանցանքների թողութիւն և որհնութիւն:

Կոլխոզային ցուցանակի տակ թաղնվելով, կոլխոզներում խցկված յեկեղեցականները մնում են դարձյալ խորհրդային իշխանութեան և գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման համար նրա կատարած ձեռնարկութեան անհաշտ թշնամիները:

Քաղաքացիական կռիւների տարիներում վանական կռիւկտիվները, ինչպես նաև ընդհանրապես վանքերը, սպիտակ-գվարդիականների բույն են յեղել: Ներկայումս վանական կոլխոզներն և արտելները շարունակում են մնալ հայկախորհրդային պրոպանդայի կենտրոններ, սուտ լուրերի և քառաստովութեան բույներ:

Միմֆերոպով և Ֆեոդոսիա քաղաքների միջև գտնվող կոլխոզի ցուցանակի տակ թաղնվում է Տոպոլեյան վանքը: Խորհրդային իշխանութեան ամեն մի դժվարութեան դեպքում, այս վանքի կույսերը պատերազմի մասին սուտ լուրեր են տարածում և վախեցնում ազդարնակութեանը:

ԱՐԱՆԴԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐ

Աղանդավորական կոլխոզները վանականներից քիչ են տարբերվում: Տարբերութիւնը կայանում է միայն նրանում, վոր աղանդավորներն ավելի խելոք և ավելի խորամանկ են, քան անկիրթ կուսակրոնները. դրա համար ել նրանց կոլխոզներն և կոմունարներն ավելի վարպետորեն են կազմակերպված: Աղանդավորական կոլխոզներն ավելի մեծ ուշադրութեամբ պետք է զննել, վորպէսզի հնարավոր լինի տարբերել նրանցում կոլեկտիվի ցուցանակի տակ թաղնված ամենախելական կեղծ կոոպերատիվային կազմակերպութիւնը:

Ընդհանրապես ասած՝ աղանդավորները կոլեկտիվացման բնագավառում ունեն զգալի փորձառութիւն: Դեռ մինչև հեղափոխութեան ժամանակում աղանդավորներն սկսեցին ստեղծել իրենց կոլխոզները: Նրանք այս արեցին վոչ թե նրա համար, վոր դեռ են մասնավոր սեփականութեանը և վոչ ել նրա համար, վոր կոլեկտիվացումը նրանց քաշում, հրապուրում եր, վոչ, այլ ընդհակառակը, կոմունայի մեջ մտնելը հնարավորութիւն եր տալիս նրանց պահպանել իրենց ինչքի ամբողջութիւնն այն դեպքերում, յերբ ցարական կառավարութիւնը, ուղղափառ տերտերների դրդմամբ, աքսորում եր նրանց: Աքսորյալների ունեցվածքը մնում եր կոլեկտիվի տրամադրութեան ներքո և աքսորից վերադառնալիս դարձյալ հանձնվում եր նրանց տիրապետութեանը: Այսպիսով, աղանդավորների ունեցվածքները բռնագրավում մից տգատվում եյին:

Բացի դրանից, խելոք աղանդավորները հասկանում եյին կողեկալով տնտեսութեան բաւարարութեան համար տակաւնի հետ համեմատած: Իսկ աղանդավորները հատկապէս դժգոհութեամբ եյին իրենց համար առանձին տնտեսութեան վարել, վորովհետեւ ցարական կառավարութեան աղանդավորական գաղութները համար հատկացնում եր կլիմային սակաւ ընտելացած հողեր Անդրկովկասում, Հյուսիսային Կովկասում և այլ վայրերում:

Սակայն ժամանակը ցույց տուց, վոր աղանդավորական կոլտոգներն ու աշխույժներ չեն կարող ընթացաւ կոոպերացիայի ուղիով, վոր նշանց վոչ քե «նառաջ, դեպի սոցիալիզմ» ե գրավում, այլ «հետ, դեպի կապիտալիզմ»:

Աղանդավորներն իրենց կոլտոգները կառուցում են դավանութեան ցուցմունքի համաձայն, այսինքն թույլ են տալիս միայն իրենց աղանդի անդամների մուտքը: Զուր չեն վոր նրանք այսպէս են վարվում: Նրանց համար իրենց կոլտոգներն ու կոմունարները հանդիսանում են այն գլխավոր միջոցը, վորով նրանք պահպանում են իրենց կրօնական մեկուսացումը:

Մի քանի տարի առաջ կայացած գյուղատնտեսական համամիութենական խորհրդակցութեանը նրանք դուրս յեկան և առաջարկեցին առանձնացնել աղանդավորական կոոպերացիան խորհրդայինից՝ հատուկ շրջանային, մարդային և հանրապետական աղանդավորական կոոպերատիւ միութեանները ստեղծելու միջոցով: Այսպիսի դավանական կոոպերատիւ միութեանների աշակցութեամբ, անկասկած, աղանդավորական վերնախավերը կկարողանային պայքարել «մոլորված» և «անհանդիստ» այն անդամների դեմ, վորոնք կոկսեցին կասկածել իրենց գլխավորների մութ գործերի վերաբերմամբ: Պետք յեղած դեպքում աղանդավորների ղեկավարները հնարավորութեան կունենային ձնշում բանեցնել այս կամ այն աղանդավորական կոլտոգի վրա, լուծել այն, կամ

պահանջել վոր նրանից հեռացվեն նրանց ձեռնառու չեղող անդամները:

Աղանդավորական կոլտոգների ներքին կյանքն այն ձևով ե դրված, վոր միանգամայն հնարավոր լինի պահպանելու նրանց կրօնական բնույթը, վոր անդամները չկտրվեն հավատքից և հաճախ հիշեն աստուծուն:

Ս. Յանցեն իր «Սովետականական քրիստոնիաների աղանդը» գրքում նկարագրում ե աղանդավորական «Վիֆանի» կոմունայի կյանքը, վորը գտնվում ե Տվերի նախկին շրջանում, Բուրոսովո ստանիցայից 5 կիլոմետր հեռավորութեան վրա:

«...Առավոտ և յերեկո—ընդհանուր աղօթք, վորին ներգրավվում են նույնիսկ յերեխաները: Աղօթքն աշխույժացնելու համար նվագում ե լարային խումբը, կանաչ յերգեցիկ խումբը: Պարապմունքից մնացած ազատ ժամերում հնարավորութեան չափով զբաղվում են ընդհանուր աղօթքով և զանազան կրօնական ժողովներով:

Ընդհանրապէս աղանդավորական կոլտոգները կրօնական ուժեղ գործունէութեան են ցույց տալիս:

Արմավիրի ռայոնի Ֆրիդլենդիստ խուտորում բապտիստների մեքենայական ընկերութեանը վորոշեց բոլոր յեկամուտների 10 տոկոսը հատկացնել կրօնական կարիքներին:

Աղանդավորական կոլտոգների զգալի մեծամասնութեանը աղբակալված ե հակահեղափոխական տարրերով—կուլակներով և քաղաքային բուրժուազիայի մնացորդներով:

Բուկովսկի ավանում (Մուրոմսկի նախկին շրջան) կազմակերպվեց «կոլտոգ»: Կոլտոգի մեջ մտան տեղացի բապտիստների տնտեսութեանները: Վերջիններեա թվում կային նախկին առևտրականներ և չինովնիկներ:

Այս կեղծ կոլտոգիկները հողը հերկում են վոչ թե միասին, այլ ամեն մեկն իր համար առանձին: Կոլտոգում

կան միայն յերկու սակավազոր տնտեսութեաններ, վորոնք անմխիթար կացութիւն ունեն: Կոլխոզը նրանց չի ոգնում:

«Սովետակի Պախար» կոլխոզը (Մնդրեկի խուտոր, Թեքեթի նախկին շրջան) կազմակերպել էին կուլակ-բապտիստները և Նադիրով յեղբայրները:

Հյուսիսային Կովկասում և Ուկրաինայում մենոնիտ-տական կոոպերացիայի ղեկավարներն էին նախկին կալվածատերերը:

Թե ինչպիսի մուլթ գործեր են կատարում այս հին մարդիկ և ինչպես են վարում իրենց ղեկավարութեանը հանձնված կոլխոզները և արտերների տնտեսական գործերը, կարելի չե իմանալ հետեյալ փաստերից.

Բապտիստների «Վալսան» արտելը հետադոտելիս (Մինուսինսկի, Սիբիր) պարզվեց, վոր արտելի գլխավորները թալանում էին փայտվճարները, պետութեանը տուրք չէին վճարում, իսկ ամբողջ փողերը վատնում էին իրենց անձնական կարիքների համար:

Սմոլենշինայում գտնվող ավետարանականների արտելներից մեկի քննութեանը հայտարարեց արտելի ղեկավար Զախար Բորելիշևի անկոնտրոլ տնտեսավարութեան պատկերը. բանից յերևում է, վոր «ղեկավարը» հավատացնելով շարքարին անդամներին, վոր «աստծո վոդորմութեամբ» արտելի գործերը լավ են գնում, արտելի միջերընքը ծախում էր իր խանութի միջոցով. և ահա այս խարդախութեանների արդունքն այն յեղով, վոր նա արտելին պարտքերի մեջ խրեց:

Աղանդավորական արտելներում չքավորներին բոլորովին չէին թողնում, կամ յեթե թողնում էին, այն էլ այնպիսի խոշոր փայտվճարներ մուծելու պայմանով, վորպիսին ի վիճակի չէին վճարելու սակավազոր գյուղացիները:

«Դորբո բապտիստով» կոլխոզը (Յելան-Կամինիսկի ռայոն) մերժեց ընդունել չքավորներին: Կոլխոզում թող-

նված միակ չքավորին—Վայցեկին կոլխոզի ղեկավարները զուրս քշեցին, յերբ նկատեցին, վոր Վայցեկը չի ուզում նրանց զուռնայի տակ պարել:

Վարանցով-Միլեքսանդրովսկի ռայոնում յերեք աղանդավորներ կազմակերպեցին կոլխոզ: Իրենց համար նրանք սահմանեցին 50 ռուբլու փայ, իսկ չքավորութեան համար—100-ից մինչև 350 ռուբլի:

Լավ չեն ապրում այն չքավոր—աղանդավորները, վորոնց հաջողվում է մի կերպ մտնել աղանդավորական կոլեկտիվները:

«Գեֆսիմանիա» կոմունայում չքավորները կիսաքաղց գոյութիւն էին քարշ տալիս, իսկ պարագլուխ «ավետարեւորները» իրենց համար տներ էին կառուցում:

Ճիստականների (ռուս աղանդավորներ, վորոնք ժըխտում են քահանայութեանը, տիրող յեկեղեցին և նրա խորհուրդները և իրենք-իրենց խարազանում են.—Թարգմ.) «Սվետ» արտելի (Միջին-Վոլգյան մարզ) փաստական տերը՝ «մարգարե» Միխայիլը չքավորների հետ իր դատը տեսնում էր գավազանի միջոցով:

Յեղրակացութեանները պարզ են. այսպիսի «կոլխոզներից» յեկ «առեկներից» խորհրդային իշխանութիւնը վոյ քե ոգնութիւն չեկ աջակցութիւն կառոյ է սպասել, այլ միայն ասեկութիւն յեկ վնասաւորութիւն:

ԿՐՈՆԻՆ ՏԵՂ ԶԿԱ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐՈՒՄ

Միթե կարելի չե անտարբեր վերաբերվել դեպի այն յերևույթը, վոր յեկեղեցականներն իրենց համար տաք բույներ են շինում փի քանի կոլխոզներում:

Միթե կարելի չե հանդուրժել այնպիսի մի փաստ, վոր գոյութիւն ունեն վանական «կոմունաներ» և աղանդավորական «արտելներ»:

Պրոխապրական զիկտատուրայի ժամանակ, կոլխոզը—
կոլեկտիվ հողդատագործման հասարակ ձևը չէ միայն: Կոլ-
խոզը—դա ամբողջապես կոոպերացված հասարակութեան
սկզբնական փուլն է, դա սաղմն է կյանքի այն նոր կառու-
ցվածքի, վորը կոչվում է սոցիալիզմ:

Կարևոր են սոցիալիզմ կառուցել այն մարդիկ, վորոնք
չեն խել իրենց կապը կրոնի հետ: Վոչ մի կերպ չեն կա-
րող: Լենինն ասել է, վոր սոցիալիզմը—դա կոլտուրական
կոոպերատորների հասարակակարգն է: Իսկ միթե «կոլ-
տուրական կոոպերատորներ» կարելի չէ համարել այն կոլ-
խոզիկներին, վորոնք հավատում են աստծուն, այցելում
են յեկեղեցին, զարդարում են իրենց սենյակներն այնպիսի
հիմար և ծիծաղելի խաղալիքներով, վորպիսին են սրբա-
պատկերները:

Ի՞նչ կոլտուրայի մասին խոսք կարող է լինել, յերբ
սոն որերին կոլխոզներում աեղ ունենան հարբեցողություն-
ներ, լսիրը խրախճանքներ, խուլիզանություններ, ծեծկվու-
տուքներ և այլն, յերբ փողերը, վորոնք այնքան անհրա-
ժեշտ են զպրոցների և խրճիթ-ընթերցարանների համար,
ծախսվեն տերտերների և ազանդավորական քարոզիչների
վրա, յերբ մկրտության, հաղորդության և այլ կրոնական
ծեսերի միջոցով տարածվեն և փոխանացվեն վարակիչ հի-
վանդությունները:

Այդպիսի կոլխոզներով սոցիալիզմին հասնել չի լինի:
Անա քե ինչու կոլխոզներում անհրաժեշտ է պայքարել կրոնի
դեմ, բայց պե՞տ է պայքարել խեղացի միջոցներով յեվ հմտու-
րյամբ: Զանազան մոտեցումներ պետք է ունենալ դեպի այն
կոլխոզները, ուր դառնում են չքավորներ և միջակներ, դե-
պի վանական «կոմունաները» և դեպի ազանդավորական
«արտելները»:

Սակայն ինչ ուղղությամբ էլ վոր բնգունի հակակրոնա-
կան պրոպագանդան կոլխոզներում, այնուամենայնիվ նա

չպե՞տ է անջուտ լինի այն դասակարգային պայքարից, վորը
հարվում է գյուղում՝ բանվոր դասակարգի յեվ կոմունիստա-
կան կուսակցության զիկալարությամբ:

Վերևում մենք տեսանք, թե ինչպիսի սերտ կապ դո-
յություն ունի կոլերական կազմակերպությունների և կու-
լակների միջև. կրոնը հենվում է կուլակների վրա և միա-
ժամանակ նրանց համար ծառայում է իբրև զենք հարձակ-
վելու բոլոր փորձերում:

Ի՞նչ համար էլ կրոնին հարվածելու լավագույն միջոցը
—կուլակության դեմ մարտ պայքարին ոգնելն է: Կուլակու-
թյունն ինչքան շուտ դադարի դոյություն ունենալուց վոր-
պես դասակարգ, այնքան ավելի շուտ կմեռնի կրոնը գյու-
ղում: Կոլխոզներում կրոնի վրա կատարվող հարձակմանը
զուգընթաց, հարձակում պետք է գործել նաև կուլակի վրա,
միևնույն ժամանակ պետք է համախմբել չքավորներին և
բառարակներին, բարձրացնել նրանց կազմակերպվածությու-
նը և դաստիարակել նրանց դասակարգային անհաշտելու-
թյան վոզով:

Այստեղից պարզ կարելի չէ հեռացնել, վոր կուլակի և
կրոնի սպասավորների առաջ կոլխոզների մուտքը վճռակա-
նապես պետք է փակել: Աչալընթյամբ պետք է հսկել վոր-
պեզի նրանք չհաջողեն կոլխոզները խցկվել, այլապես ի-
րենց հետ կրեքեն աստվածապաշտություն, սրբապատկեր-
ներ, մատուռներ, ջրորհներ և այլն և այլն:

Սակայն այս դեռ քիչ է: Հնարավորություն չպետք է
տրվի կուլակին ներգործելու կոլխոզների վրա այն դեպքում,
յերբ նա դուրս է դառնում նրանցից: Կոլխոզիկների վրա
ուսնեցած իր աղդեցությունը կուլակն անպայմանորեն ոգ-
տադործում է միայն մի նպատակով—վարակել կոլխոզիկ-
ներին և կոմունիստներին կրոնական տրամադրություններով,
բարձրացնել նրանց աչքում յեկեղեցու և նրա սպասավոր-
ներին հեղինակությունը:

Ի՞նչն է նպաստում կուլակին աղղել գյուղացիութեան տգետ մասսայի վրա. նրա ունեցվածքային դրութիւնը և գյուղացիութեան մնացած մասի անկաղմակերպվածութիւնը: Հետեալը, կոլխոզները ամուր հիմքերի վրա պետք է կառուցել, նրանցում խոշոր չափով պետք է ներդրավել չքավորներին, բատրակներին և միջակներին:

Համատարած կոլեկտիվացման ռայոններում կուլակին ապակուլակացման պետք է յենթարկել, նրա ունեցվածքն և արտադրութեան միջոցներն ոգտագործել կոլխոզներում:

Միաժամանակ չի կարելի մոռանալ նաև այն բատրակների, չքավորների և միջակների հակակրօնական դաստիարակութեան մասին, վորոնք թեև մտել են կոլխոզները, սակայն դեռ չեն կարողացել հրաժարվել կրօնական տրամադրութիւններից: Նրանց վրա պետք է ներգործել ամեն ուղղութեամբ. թե բարձրացնելով նրանց կուլտուրական մակարդակը, թե մերկացնելով կրօնի հակահեղափոխական եյութիւնն և թե ոժանդակելով նրանց՝ ստեղծելու իրենց համար կենցաղային այնպիսի պայմաններ, վորոնք կարողանային ազատել նրանց յեկեղեցիները և աղանդավորական աղութատները հաճախելուց:

Այս նպատակի համար միջոցներ շատ կան: Ամենից առաջ և առաջին իսկ հերթին—գրագիտութիւն սովորեցնելն է: Գրքի միջոցով զգալի չափով ավելի ճշտ է հաղթահարել աւսժուկ՝ քան առանց նրան:

Կյանքում ստեղծվում են հազար ու մի այնպիսի առիթներ, վորոնք հնարավորութիւն են տալիս համարյա ամեն ոք հենց գյուղացիների աչքի առաջ մերկացնելու կրօնի և հավատքի կեղծութիւնը և խաբեյութիւնը:

«Իլիչի լամպը» լուսավորեց գյուղը, ռադիոն խոսեց, մարդկային դեմքերը և տիպերը կինո—եկրանը մտան, սակաւնակն ավելի մոտիկից սկսեց թռչել, գյուղը մտավ տրակտորը, գյուղատնտեսական կայանը փորձադաշտերում կրկ-

նապատեց բերքատուութիւնը—սրանք բոլորն էլ ահա այնպիսի հրաշալի թեմաներ են, վորոնց շուրջը հաճախ զրուցաներ կարելի չե կաղմակերպել գյուղացիների հետ և այդ զրուցաների միջոցով միաժամանակ ապացուցել կրօնի խաբեքայութիւնը և անպետքութիւնը:

Ոգտագործելով շրջապատող կյանքից վերցրած որինչակները, դժվար չե նույնպես մերկացնել յեկեղեցու դասակարգային դերը: Վորոնց հետ են ավելի բարեկամանում գյուղական տերտերները, մուլաները և կսենձները (կաթուղի քահանաներ): Մեծ մասամբ վորոնց հետ են նրանք խնամի դառնում, յեթե վոչ կուլակների, խանութպանների և նախկին կալվածատերերի հետ: Հենց միայն այս իրիւնակից միթե պարզ չե այն, վոր կրօնը հովանավորում և սպասավորում է վոչ թե չքավորներին, այլ միայն հարուստներին:

Վերջին խնդիրը—նոր կենցաղի ստեղծումը—թեև դժվար է, բայց վոչ անիրագործելի: Արդեն մի ամբողջ շարք կոլխոզներ ունեն իրենց ակումբները, կարմիր անկուսները նվաճախձբեր, ռադիո, կինո և շատ ուրիշ այնպիսի բաներ վորոնք հեռացնում են կոլխոզիկներին յեկեղեցուց և աղանդավորական ժողովներէից:

Անհրաժեշտ է ստեղծել մարտնչող անաստվածների միութեան բջիջներ, ձեռք բերել հակակրօնական գրականութիւն, կաղմակերպել հակակրօնական դասասխոսութիւններ և գեկուցումներ: Այս բոլոր միջոցառումները միանգամայն նպաստում են կրօնի վերացմանը կոլխոզներում:

Այլ կերպ պետք է մոտենալ վանական և աղանդավորական կոլխոզներին և արտերներին: Այս կեղծ կոլխոզները պետք է վերակազմվեն այն ձևով, վոր կոպերտսիվներ կռնական կաղմակերպւթյունների վերածելու ամեն տեսակի հնարավորութիւններն իսպառ վերացվեն:

Հակախորհրդային և վոչ աշխատավոր տարրերը,—կուլակները, նախկին կալվածատերերը, քաղաքային բուրժու-

աղիայի մնացորդները և հողերակալները դուրս պետք է քշվեն նրանցից, ինչպես մյուս բոլոր կոլխոզներինց:

Կարելի չե թողնել միայն շարքային ծառայողներին, չքավոր-միջակ աղանդավորներին, այն ել միայն այն գեղ-քում, յերբ լիակատար համաստիացում չլինի, վոր նրանք ընդունակ կլինեն կանգնելու իսկական աշխատավորական կյանքի ուղիի վրա, ոգնելու խորհրդային իշխանությունը և չքավոր-միջակ գյուղացիների հետ ձեռք-ձեռքի տված, գյուղում կկառուցեն սոցիալիզմը՝ վոչ թե վախից ստիպված, այլ խզից դրդված:

Վանական յեվ աղանդավորական կոլխոզների կանոնադրությունները հիմնովին փոփոխություն պետք է յենքարկվեն, այնպես վոր նրանցում միանգամայն ազատ լինի բոլոր ցանկացող բաժնեկների, չխտրների յեվ միջակների մուտքը:

Այս նախկին վանական և աղանդավորական կոլխոզներում անպայման պետք է կազմակերպվեն բաժնեկ-չքավորական խմբակներ, վորոնց մեջ ուժեղ աշխատանք պետք է տարվի. պետք է ապահովել նաև նրանց զինքն ու աղ-դեցությունը կոլխոզի ամբողջ գործունեություն վրա: Քաղ-լուսավորական և հակակրոնական աշխատանքները լայն հո-ղի վրա պետք է դրվեն: Անհրաժեշտ է ստեղծել նմանապես և մարտնչող անաստվածների միության բջիջներ:

Պարզ է, իհարկե, վոր այս բոլորը կիրառելի չե միայն այն կոլխոզներում, ուր կա շահադրժվող շարքային սղա-սավորներից կամ չքավոր-միջակ աղանդավորներից բաղկա-ցած միջուկ:

Այն կոլխոզները, վորտեղ նեոող մեծամասնությունը կազ-մում են հագեցվածները, կուլակներն յեվ աղանդավորական վերնախավերը, այդպիսի կոլխոզները պետք է լուծվեն, իսկ նրանց հողերը կցվեն հատկան կոլխոզներին, կամ ավելի լավ է քիչն այն կոլխոզներին, վորում կազմակերպված են անաս-տվածների կողմից:

Անաստվածները բազմաթիվ որինակներով ցույց են տվել, վոր ընդունակ են իսկական կոլխոզներ, անաստվա-ծության և կուլտուրականության ոլախներ ստեղծելու: Նոր կյանքի այս ծիլերը—անաստված կոլխոզները—արդեն հա-զարներով են հաշվվում: Ծիշտ է, մեր լայնածավալ յերկրի համար սա շատ չե և նրանք առայժմ անակառելի վորքը կղղիներ են մյուս կոլխոզների հակադասավալ ովկիանոսի մեջ, վորտեղ կրոնը թեև մահացու կերպով ուժասպառ է յե-զել, բայց դեռ փաթաթվում է կյանքից:

Սակայն այս կղզյակներն ահադին աղղեցություն ու-նեն շրջապատող գյուղացիության վրա: Հենց վոր Վերինի Տոլուզեն գյուղում անաստվածների «Կրասնիյ-սլախառ» կոլխոզը յեկեղեցին փակեց, իսկույն նրա որինակին հետե-վեցին ապոնի բոլոր գյուղերը:

Շրջակա գյուղացիության վրա նման աղղեցություն թողեց նաև «Բեզբոժնիկ» կոլխոզը, վորը կազմակերպվեց նախկին «Կրեստա դասպոդնյա» վանքի տեղ» (Իվանո-Վաղ-նեսենսկու մարզ, Սերեդսկի ապոն):

Այս կոլխոզի պատմությունը հետևյալն է. 1925 թվին Արոսնիի գյուղի չքավորների խումբը վորոշեց անաստված կոլխոզ կազմակերպել նախկին վանքապատկան հողում, վո-րը լքել էյին վանքի կուսակրոնները: Սկզբում չքավորու-թյունը մի վորքը գյուղությամբ և տարակուսանքով մտավ կոլխոզը, վորովհետև նրանք վախենում էյին «անաստված» կոչվելուց և չեյին համարձակվում նախկին վանքի շինու-թյուններում ապրել՝ մեղք համարելով այդ:

Սակայն բանից դուրս յեկավ, վոր կոմսոմոլների և անաստվածների աղիտացիան ավելի ուժեղ է յեղել, քան կրոնական նախապաշարողները: Տառն և յոթ չքավորական ընտանիքներ վճռեցին «անաստված» քալ անել և համար-ձակ կոլխոզը մտան:

13 հատ վորդումելի ձի, 8 կով, քիչ-միչ գյուղատնտե-

սակա՞ն գործիքներ, բայց դրա փոխարեն վառվա՞ն կոմյու-
նիստական յեռանդի անսպառ աղբյուր և հավատք դեպի
ապագան—ահա թե ինչով սկսեց կոլխոզն իր սկզբնական
գոյությունը:

Դժվարությունների հանդիպեցին կոմյունիստականները,
յերբ վար առին խաչերը վանքի յեկեղեցու 12 գմբեթներից
—չէ՞ վոր կոլխոզի վոչ-բոլոր անդամները բոլորովին մաքրել
եյին իրենց գլուխները կրոնական աղտից:

Անցավ 4 տարի: Կոլխոզն աճեց և ամբապնդվեց. նրա
հետ մեկտեղ աճեց նաև կոլխոզնիկների հավատքը դեպի
այն, վոր առանց աստծո ապրելն ավելի լավ ե: Կոլխոզնիկ-
ները ձեռք բերին տրակտորներ, կալսող, տեսակավորող,
հնձող մեքենաներ և այլ գյուղատնտեսական ինվենտար:

Ամեն տարի կոլխոզն ստանում ե 12000 ռուբլու յե-
կամուտ: Կոլխոզի անդամներն ապրում են մաքուր սենյակ-
ներում: Կոլխոզնիկները շատ լավ են տրամադրված. նրանք
զգում են, վոր համառ և խելացի աշխատանքի չորս տարի-
ները զուր չեն կորել: Աշխատում են 8 ժամ: Կոլխոզում կաղ-
մակերպված ե հասարակական սնունդ:

Գյուղացիների վերաբերմունքը փոխվեց դեպի կոլ-
խոզնիկները: Առաջին տարիներում նրանք անիծում եյին
կոլխոզնիկներին. «աստծո կրակ թափվի այդ անաստվածնե-
րի գլխին. նրանք պղծեցին սուրբ տաճարը, խաչերը վար
առին գմբեթներից, սուրբ պատկերները դեն շարժեցին, թող
չորանան նրանց ձեռները» և այլն:

Կուլակները, տերտերներն և վանականներն ամեն կերպ
աշխատում եյին զրգուել գյուղացիներին անաստված կոլ-
խոզի դեմ: Մակայն գյուղացիները վերջ ի վերջո համոզվե-
ցին, վոր թեև առանց աստծո, այնուամենայնիվ կոլխոզնիկ-
ներն ազնիվ աշխատավորական կյանք են վարում ե հինգ
անգամ ավելի շատ բերք են ստանում, քան իրենք: Շրջա-
կա գյուղերից մեծ թվով գյուղացիներ սկսեցին թափվել

այս կոլխոզը՝ թաքմ լրագրեր կարդալու, դասախոսություն-
ներ, ռադիո չսելու: Առաջ, տոն որերին գյուղացիները յեկե-
ղեցին եյին հաճախում, իսկ այժմ յեկեղեցու փոխարեն
անաստված կոլխոզն են այցելում՝ ներկայացում դիտելու,
գիրք կարդալու: Կոլխոզը մեծ հեղինակություն ստեղծեց
գյուղացիների մեջ մասնավորապես նրանով, վոր ցույց ե տալիս
նրանց տնտեսական աջակցություն: Կոլխոզի սերմագործիչ
կայանն ողնում ե չքավոր և միջակ գյուղացիներին՝ սեր-
մացու դուելու դործում:

Նույնիսկ ծերունիներն ել ցանկանում են նոր ձեռքով
վարել իրենց տնտեսությունը. դրա համար նրանք ուշի-
ուշով դիտում են կոլխոզի աշխատանքները, վորպեսզի
իրենք ևս որինակ վերցնեն նրանից:

Վոչ պակաս ուսանելի յե նաև մի ուրիշ անաստված
կոլխոզի պատմությունը, վորն (կոլխոզը) ստեղծվել ե «Սուրբ
Նավրի և Ֆլորի» ամենահարուստ վանքի նախկին կալված-
ներում (Մակառեսկի ռայոն):

Կոլխոզի տնտեսությունն որինակելի հողի վրա յե
դրված: Կոլխոզը միշտ ել ավելի լավ բերք ե ստանում, քան
հարևան անհատ-տնտեսատեր գյուղացիները: Կոլխոզն ունի
սեփական ագարակ, վորը մեծ խնամքով ե մշակվում: Ամեն
մի ածվի մեջ կան հատուկ մակազգրություններ. բանջարե-
ղենի մակարոնները (պարագիտ) վոչնչացվում են քիմիա-
կան միջոցներով:

Չաշխատելու ժամանակ, մեքենաները միշտ նշանակ-
ված տեղում դասավորված են լինում սարքված ե պատ-
րաստ վիճակում: Գոմում մեծ խնամքով պահում են 28 շվե-
նական կովեր, 12 ձի, 21 խոզ և 84 վոչխար:

Կաղմակերպվել ե յերկհարկանի հասարակական ճաշա-
րան: Աշխատանքային կարգապահությունն այն աստիճան
որինակելի յե, վոր դրանից ավելին չի կարելի սպասել
Անց ե կացվում սոցմրցում և հարվածայնություն: Հերթով

հանգստի որերը համարվում են չորեքշաբթի և ուրբաթ որերը: Պարզ բան է, վոր կոլխոզում յերեսաները չեն մըկրավում, մեռածներին առանց տերտերի յեն թաղում:

Կոլխոզը խոշոր կուլտուրական աշխատանք է տանում շրջակա չքավոր-միջակ գյուղացիության մէջ: Յեկեղեցական տոներին կոլխոզնիկներն ուրիշ գյուղեր են գնում՝ հակակրոնական խրոպաշանդա անցկացնելու համար:

Կոլխոզնիկներն ունում են չքավորներին և հանուն կոլեկտիվացման ուժեղ ագիտացիա յեն մղում: Նրանք չքավորներին փոխարինարար տալիս են սերմացու և փող, ձի չունեցողների բերքը հավաքում են իրենց մեքենաներով և այլն:

Արդյունքն այն յեղով, վոր յերկու հարևան գյուղերը, հետեկով անասոված կոլխոզի որինակին, իրենք ևս 2 նոր կոլխոզներ կազմակերպեցին:

Անասովածությունը որեց-որ աճում և ծավալվում է նա աստիճանաբար խլում է կրոնից այն գյուղը, վորը մի ժամանակ անբաժանելիորեն նրան էր պատկանում:

Սակայն անասովածներն այնքան շուտ չպետք է հանգստանան և ձեռները ծախն ու նստեն: Նրանք դեռ շատ աշխատանք ունեն կատարելու: Բավական չէ միայն դուրս քշել կրոնը կոլխոզներից, այլ նաև անհրաժեշտ է հիմնովին և այնպես վերակառուցել գյուղական կյանքը, վոր կրոնն այլևս վոչ մի ժամանակ չկարողանա գյուղը վերադառնալ:

Ահա հենց դրա համար էլ պետք է ել ավելի մեծ յեռանդով աշխատել և պայքարել կոլեկտիվացման, կոլխոզային դաշտերի բերքատվության բարձրացման, ցանքսերի տաքածության ընդլայնման և կոլխոզային տնտեսության ամրապնդման լավացման համար:

Յերբ կոլխոզնիկը լավ է ապրում, յերբ նա տեսնում է, վոր որեց-որ անում է կոլխոզի տնտեսությունը և ինքն ուղիղ ճանապարհի վրա յե կանչնած, այդ դեպքում նա այլ-ևս կարելի չի գլում կրոնին:

Պետք է ավելի մեծ քանակությամբ սննդամթերք և հումութ մատակարարել քաղաքին, վորպեսզի ֆարբիկաներն ու գործարանները կարողանան հարյուր հազարավոր նոր մեքենաներ բաց թողնել:

Պետք է վերջապես, առանց ձեռները ծալելու, ստեղծել նոր կենցաղ. հարկավոր է կազմակերպել մանկամուսուներ, հասարակական ճաշարաններ, կառուցել նոր խրճիթ-ընթերցարաններ, դպրոցներ, կուլտուրայի տներ և այլն:

Յեկեղեցական կնունքները, ամուսնությունները և թաղումները պետք է փոխարինել հոկտեմբերոմներով, կարմիր հարսանիքներով և քաղաքացիական թաղումներով:

Շքեղ հանդեսներ կարելի յե կազմակերպել առանց տերտերի յել, առանց խուսկ-բուրվառի և խաչ-խաչվառի յել:

Պիտի աշխատել, վոր մասսաները փոխանակ կրոնական տոներ տոնելու, վորոնք հաճախ տոնվում են ավելի շուտ քան սովորության՝ քան թե կրոնական զգացմունքների խորությունից դրդված, մեծ հրճվանքով և վոգեկորությամբ տոնեն նոր տոները—աշխատանքի և հեղափոխության:

Կյանքը ձանձրալի չպետք է լինի: Ձանձրույթն ու թախիժը հաճախ մղում են աշխատավորներին դեպի յեկեղեցին կամ աղանդավորական աղոթատունը: Իդուր չե, վոր հոգևորականները հնարել են յերգեցիկ խումբ՝ յեկեղեցիներում, յերգեոն՝ լուստերական ժողովարաններում, յերգասացություն՝ աղանդավորական աղոթատներում և այլն:

Լավ կազմակերպված հեղափոխական տոները, վորոնք աշխուժություն և վոգեկորություն են ներշնչում և վորոնք միլիոնավոր մասսաներին ստեղծադործական աշխատանքի յեն հրավիրում, այդպիսի տոներն, անկասկած, մահացու հարված են հասցնում կրոնին:

Վերջապես, պետք է լարվածությամբ և մեծ ենտուդիազմով աշխատել մասսաների կուլտուրական մակարդակի և դրադիտության բարձրացման ասպարիզում: Գիրքը, թերթը, թատրոնը, կինոն և ռադիոն—անասովածության հավատարմով ոգնականներն են:

Դեռ շատ գործ կա անելու: Հաջողությունն ապահովված է. դրա գործականը—կոլեկտիվացման շլաված թափն ու ծավալը, ֆարբիկների և գործարանների շինարարության ճակատամասի խոշոր նվաճումները և կուլտուրականության բուռն աճումն է:

Վաղվա որը պատկանում է անասովածներին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Ե Զ
1. Մեծ ժնարարության շրջանը	3
2. Ինչի՞ վրա յե հենվում կրոնը գյուղում	5
3. Կոլխոզային կյանքը հորված և կրոնին	11
4. Դասակարգային պայքար գյուղում յեվ կրոնի հակա- հեղափոխական դերը	20
Յեկեղեցականներն յեվ աղանդավորները դեմ են կոլխոզներին	28
Յեկեղեցականները յեվ աղանդավորները սողոսկում են կոլխոզները	32
Վանական կոլխոզները	36
Աղանդավորական կոլխոզները	43
5. Կրոնին ճեղ չկա կոլխոզներում	48

29. Ամբաստանի խորհուրդները (պրեմիա)	10
30. Ուստինով—Կուլակության վերացումը և խորհրդների խնդիրները	7
31. Բուսանդան.—Համառոտագծ՝ կուլակության ավարտումը և 1931 թ. դարնանացանի կամպանիայի խնդիրները	10
32. Կասիլով.—Բուլլեիկյան յերկրորդ դարնան մարտական խնդիր- ները	5
33. Վոսկանյան—1931 թ. դարնանացանի կամպանիայի գործ- նական խնդիրները	5
34. Նոր կենցաղի յերգեր	20
35. Առոգ Լուսինց.—Բանաստեղծություններ	20
36. Լ. Զատուրին.—Հացահատիկի ֆաբրիկա (սիմբոլի- զմաբանական մասին)	10
37. Ս. Ա. Անդրեյև.—Կուլտուրական շինարարության խնդիր- ները	7
38. Պ. Յուրյեվ.—Ֆաբրիկի վոնմակը պրեմիա 3 գոր.	25
39. Վ. Մովսիսյան.—Համակուլակի (բ) ԿԿ-ի և ԿԿՀ 1930 թ. դեկտեմբերյան պրեմիայի արդյունքները	5
40. Դյուլաևսեան Լ. Վոսկանյան.—Դյուլաևսեանի ֆեա- ռալիստները Հյուսիսային Կովկասում և նրանց դեմ կռվելու գլխավոր միջոցները	15
41. Ո. Վիլամս.—Միլիոնները վոտքի հանձնը բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարելու	15
42. Ա. Յուլիսյան.—Կոլխոզային շինարարության մասին	15
43. Ս. Սպոսեյան.—Կոլխոզը լեռներում	10
44. Յե. Ույստին.—Դյուլաևսեանի շարժումը և պայքարը կրոնի դեմ 15	»

ՄԱՍՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ ՅԵՎ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՒՅՍ ԿՏԵՍՆԵՆ

1. Հյուս. Կովկ. հարկ. պրոլետարիատի անգամների գր-
վածքները
2. 16-րդ կուսնամարտի արդյունքները
3. Հյուսիսային Կովկասի հնդամակը.—արդյունաբերություն
4. Խոզաբուծության կազմակերպումը կոլխոզում
5. Կերի հարցը և սիլոսացումը
6. Կենդանաբուծության ավագ բանվորների պարտականությունները
7. Ձեռնարկ ծխախոտագործության համար
8. Զագարաբուծություն
9. Թռչնաբուծություն
10. Աշխատանքի կազմակերպումը յեվ յեկամանների բաժանումը կոլխո-
զում Լափագուրի կոլխոզների փորձը Հյուս. Կովկասում
1. Տրանսպորտը և կախիչը. տեխնիկական ձեռնարկ
2. Կամուրմուր և կուսակցության խնդիրները

Դիմիլ Բոստոն -Ճ., Буденовский пр., 60, Крайнадиздат.

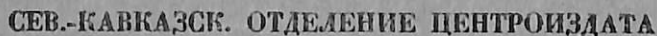

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0159775

32861

Е. ОЛЮТИН

КОЛХОЗНОЕ ДВИЖЕНИЕ И БОРЬБА С РЕЛИГИЕЙ

НА АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ